

#ryvsot

IDEA

Tytuł i hasło tegorocznej wystawy „Rysować” to #Rysować. Chcemy zwrócić szczególną uwagę na przejawy rysunku, który możemy znaleźć w przestrzeniach wirtualnych. Rozwój mediów społecznościowych sprawił, że wielu ludzi funkcjonuje w wykreowanych światach Instagrama, Twittera, WhatsAppa. W świecie sztuki też obserwujemy zjawisko przenoszenia „życia” do świata wirtualnego, każda licząca się wystawa musi mieć stronę w Internecie, najlepiej relację z wernisażu na żywo, musi być dobrze sfotografowana, coraz częściej wydaje się nam, że nie musimy realnie czegoś doświadczać, że dzięki przypięciu do niewielkiego ekranu i odpowiednim *hashtags* zobaczymy wszystko i w pewnym sensie tak jest...

Z drugiej jednak strony takie *hashtagowe* odbieranie świata może być pułapką polegającą na uproszczeniu, pokazaniu tylko fragmentu... Czy wszystko da się pokazać za pomocą krótkich komunikatów? Są takie rodzaje rysunku, które świetnie funkcjonują w tej rzeczywistości: rysunek prasowy, satyryczny, komiks, animacja. Ale co z rysunkiem będącym wirtuozerią techniki czy pracami będącymi działaniami *tu i teraz*, rozbudowanymi instalacjami - czy *hashtagowanie* ich nie jest swego rodzaju *amputowaniem* ich założeń?

Wystawa RYSOWAĆ będzie miała formę realną, chociaż na pewno będzie miała też swoje miejsce w świecie Internetu. Jak ciekawie połączyć te dwa światy, jak przełożyć to, jak wygląda nasza komunikacja w sieci (także ta rysunkowa) na realną przestrzeń galerii. Jak zwykle nie ograniczamy techniki ani formatu, zachęcamy jednak do refleksji nad tym zjawiskiem i odniesieniem się do zaproponowanego przez nas hasła!

THE IDEA

This year, we want to pay special attention to the manifestations of drawing which can found in virtual spaces. The rise of social media has made many people function in the virtual worlds of Instagram, Twitter or WhatsApp. In the world of art, we are also observing the phenomenon of transferring 'life' to the virtual world: every important exhibition should have a web page, preferably a live report from exhibition opening, it has to be properly photographed, more and more often it seems to us that we don't have to experience something in reality, that through a small screen and appropriate *hashtags* we can see everything and, in a way, it is true...

On the other hand, however, a *hashtag* perception of the world may be a trap, consisting in simplifying and showing only a sliver of reality... Can everything be shown by means of short messages? There are types of drawing that work well in this context: press drawing, satirical drawing, comics, animation. But what about works created with a virtuoso drawing technique, performative works happening *here and now*, or extended installations – doesn't *hashtagging* deprive them of their essential qualities?

The RYSOWAĆ exhibition will have a real form, although it will certainly also exist in the virtual world. How to connect these two worlds in an inspiring way? How to translate our communication on the Internet (which may include drawing) into the real gallery space? As usual, there are no limits with regard to techniques or formats as long as the works relate to and reflect on the suggested topics.

Dyskursy pokolenia Z

Jesienią 2019 roku zapraszając do udziału w dziewiątej edycji Międzynarodowej Wystawy Rysunku Studentckiego, prof. Aleksandra Sojak-Borodo, organizatorka i kuratorka przedsięwzięcia, pisała: *Tytuł i hasło tego-rocznej wystawy RYSOWAĆ to #RYSOWAĆ. Chcemy zwrócić szczególną uwagę na przejawy rysunku, który możemy znaleźć w przestrzeniach wirtualnych*. Wówczas nikt nie spodziewał się, że hasło to stanie się swego rodzaju prorocstwem... W dalszej części manifestu programowego biennale czytamy bowiem: *Wystawa RYSOWAĆ będzie miała formę realną, chociaż na pewno będzie miała też swoje miejsce w świecie Internetu*. Pół roku później, wiosną 2020 roku rzeczywistość bezwzględnie zweryfikowała te zamierzenia i ze względu na zagrożenie epidemią ekspozycję zaprezentowano wyłącznie w świecie wirtualnym.

Zgodnie z regulaminem uczestnikami wystaw RYSOWAĆ mogą być studenci uczelni i wydziałów artystycznych oraz absolwenci, którzy dyplom zdobyli w ciągu dwóch ostatnich lat. Nietrudno oszacować, że uczestnicy należą już do żyjącego w trwałej symbiozie z technologią *pokolenia Z*. Nawet jeśli osoby te pamiętają świat „sprzed” Internetu, przez całe swoje świadome życie są zanurzone w przestrzeni wirtualnej. Funkcjonując równolegle i w „realu”, i w „wirtualu”, przenoszą płynnie swoją uwagę oraz mentalne i emocjonalne zaangażowanie pomiędzy obie rzeczywistości. Nie rozgraniczają ich, gdyż ani nie odczuwają takiej potrzeby, ani nie widzą sensu takiego podziału. Z tego względu odniesienie się do hasła *#RYSOWAĆ* wymagało szczególnego rodzaju introspekcji albo wręcz przeciwnie – odrzucenia nawyków codzienności i spojrzenia na własną twórczość z dużego, bardzo dużego, dystansu. Część autorów podjęła wyzwanie, poddając krytycznej analizie niezmierny zasób internetowej ikonografii, inni podchodzili do tematu w sposób bardziej syntetyczny, wyszukując różne konteksty dla zjawiska wirtualności, przeniesienia do internetu aktywności indywidualnych, interakcji i relacji społecznych.

Wymuszona przez okoliczności forma ekspozycji – prezentacja w internecie – korespondowała z tematyką niektórych prac, innym nadała nowy kontekst, ale sama w sobie skłaniała też do refleksji nad możliwościami i ograniczeniami przestrzeni wirtualnej. Wystawa w galerii jest oglądana, obrazy w Internecie znacz-

nie częściej tylko „przeglądamy”. Być może rozbieżność ta jest jedynie efektem językowego uzusu, wielokrotnego powielania zasłyszanej zbitki słów, ale można też założyć, że jest to rozróżnienie nacechowane semantycznie. Konsekwencją takiego założenia jest pytanie: w jakim stopniu sposób prezentacji wpływa na percepcję dzieła sztuki? Czy jakościowa różnica pomiędzy rysunkiem istniejącym fizycznie, a tym sprowadzonym do ciągu zer i jedynek (w przypadku bitmapy czy wideo całkiem sporym, przy grafice wektorowej nieco mniejszym) powoduje, że są to dwa odrębne zjawiska, czy może są to tylko różne formy uobecnienia tej samej idei, tego samego pomysłu. Autorzy prac prezentowanych w ramach wystawy *#RYSOWAĆ* nie dają jednoznacznej odpowiedzi, co więcej, stawiają publiczności kolejne pytania.

#pomimo

Przyjmując perspektywę widza, można wśród pokazywanych prac znaleźć wiele takich, które pomimo innej niż pierwotnie planowano formy ekspozycji oddziałują z tą samą siłą przekazu. Na przekór teżom McLuhana Internet jako medium może być przezroczysty: nie tylko nie zawiera w sobie przekazu, ale nawet za bardzo owego przekazu nie zniekształca.

Oczywiste jest, że w tej grupie znalazły się przede wszystkim prace wykonane w technice cyfrowej. Cyfrowe grafiki Karoliny Ściechowskiej z Akademii Sztuki w Szczecinie z cyklu *Niepamięć* pokazują w metaforyczny sposób zacieranie wspomnień z dzieciństwa. Materiałem źródłowym prac są zdjęcia krajobrazowe, które zostały przez autorkę poddane wielu modyfikacjom: obraz stał się mniej wyraźny, bardziej mroczny, niektóre fragmenty kompozycji stały się nieostre, rozmazane. Odtwarzając w myślach obrazy z przeszłości, często zauważamy analogiczne efekty: zacieranie ostrości, eliminację szczegółów. Cyfrowa interpretacja zachodzących w hipokampie procesów neuronalnych jest być może wyłącznie wizją artystki, gdyż funkcjonowanie pamięci i mechanizmy przywoływania wspomnień nadal są przedmiotem badań kognitywistów, ale i tak dyptyk Karoliny Ściechowskiej skłania do refleksji nad tymi nie rozpoznanymi jak dotąd zjawiskami. Podobną tematykę podejmuje Krystian Woźniak

z Akademii Sztuki w Szczecinie. Jego *Zanikanie* to cykl serigrafii komputerowych opartych na zdjęciach z podróży, na których jedna z postaci, może autora prac, zasłonięta została niebieską plamą obrysowaną antropomorficznym konturem. Utratę wspomnień z podróży autor symbolicznie zestawiał ze znikaniem uczestnika owych podróży ze zdjęć ją dokumentujących. Krystian Woźniak skupia się zatem nie tyle na samym procesie zapominania, ile na jego skutkach.

Cykl ilustracji wykonanych w technice łączącej tradycyjny rysunek z mediami cyfrowymi przedstawił Mikołaj Czyżowski z Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Barwne formy abstrakcyjne z cyklu *Organic Words* są przykładem idealnego przenikania się świata rzeczywistego i wirtualnego. Poszczególne elementy prac (kształty, tekstury) powstały osobno na papierze, ale wszystkie zostały zdigitalizowane, a następnie już w wersji cyfrowej zremiksowane. Dzięki temu efekt finalny doskonale zaistniał w Internecie, nie gubiąc przy tym trudnego do zdefiniowania, ale uchwytnego nie tylko w intencjach artysty pierwiastka „analogowego”.

Działanie *pseudo.bot* Dominika Podsiadłego z Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu od początku realizowane było wyłącznie w sieci. Autor stworzył na Instagramie blog, poprzez który wchodzi w dyskurs ze zjawiskiem tzw. influencerów/influencerek. Blog zawiera ponad dwieście czarnobiałych rysunków będących efektem nieskrępowanej ekspresji, kojarzących się nieodparcie z dziecięcymi bazgrołami. Zestawione w tak dużej liczbie obrazki nabierają jednak znaczenia. Na pierwszy rzut oka wydają się prawie takie same; są bardzo podobne do siebie i raczej nie niosą żadnego przesłania. Oglądając blog Dominika Podsiadłego, trudno oprzeć się wrażeniu, iż w gruncie rzeczy niewiele się on różni od pozostałej instagramowej produkcji: selfies z idiotycznym dziubkiem, zdjęć zjadanych właśnie potraw, odwiedzanych miejsc i przymierzanych ubrań. One wszystkie na pozór są tak różnorodne, lecz ilustrują *de facto* tylko jedno zjawisko: próżność, a nawet narcyzm.

Wśród sześćdziesięciorga autorek i autorów biennale *#RYSOWAĆ* najbardziej pogłębione rozważania nad relacją aktywności artystycznej w świecie rzeczywistym i w przestrzeni wirtualnej przedstawiła Paulina Broma z Wydziału Sztuk Pięknych UMK. Jej *#licznik-*

słów to wieloaspektowa akcja łącząca społeczne zaangażowanie z elementami edukacji plastycznej dzieci i dorosłych oraz twórczością artystyczną. Jednym z jej elementów są zdjęcia dokumentujące wielkoformatowe prace zawieszane na billboardzie i słupie ogłoszeniowym. Praca funkcjonuje zatem na dwóch poziomach, przy czym wydaje się, że istotne są nie tyle same plakaty, ile relacjonujące je fotografie. To one w pierwszym rzędzie są przekazem, nośnikiem znaczeń. Odwołując się do powszechnej praktyki uwieczniania wszystkiego na zdjęciach, Paulina Broma wskazuje poniekąd na redundantność fotografii, jej nadmiar. Przenosząc istotną część swojego dzieła do poziomu metaplastycznego, skłania też do refleksji nad percepcją świata za pośrednictwem „interfejsu Instagrama”, gdyż, przywołując tezę Lwa Manovicha: *...interfejs nie jest przezroczystym oknem, przez które obserwujemy dane komputerowe; wprost przeciwnie – modyfikuje je w sposób zdecydowany*.

W inny sposób do mediów społecznościowych odwołuje się Magda Górka z Wydziału Sztuk Pięknych UMK w pracy *Bez_artystów_przeżyjemy.zip*. Autorka zebrała posty pojawiające się na Facebooku i różnych forach internetowych podczas związanych z pandemią ograniczeń życia społecznego, kulturalnego czy gospodarczego i stworzyła na tej podstawie zestaw alternatywnych tapet pulpitu. Każda wypowiedź – w przeważającej mierze krytyczna wobec artystów – została wkomponowana w inną formę plastyczną: czasem w teksturze tła wykorzystane są pieniądze, czasem ma ono formę bardziej abstrakcyjną, ale zawsze komentarz plastyczny do cytowanych w formie zrzutów ekranu opinii ma charakter dowcipny, wręcz sarkastyczny. Sprowadzając do absurdu dyskusję nad rolą sztuki (a raczej artystów) we współczesnym świecie, autorka zdaje się jednak trochę uciekać od problemu. Być może takie zderzenie z rzeczywistością na samym początku drogi twórczej pomoże wydostać się z bańki informacyjnej, którą tworzą ograniczony krąg znajomych i facebookowe algorytmy kreujące w użytkownikach serwisu poczucie, że na pewno mają rację, chroniące ich przed informacjami wnoszącymi w życie wątpliwości.

Ciekawą koncepcję obrazującą przenikanie światów rzeczywistego i wirtualnego przedstawiła Jessica

David z Wydziału Sztuk Pięknych UMK. Pracę *Rzeczywistość i Rzeczywistość* zrealizowała na podstawie sondy przeprowadzonej wśród znajomych: z jednej strony tych, którzy znają ją na co dzień ze spotkań „w realu”, z drugiej zaś tych wyłącznie internetowych. Wyniki ankiety wkomponowała w swój autoportret wykonany w technice grafiki komputerowej. Autoportret to jednak szczególny. Prawa połowa twarzy to zdjęcie w formie surowej, co najwyżej lekko podretuszowanej, lewa zaś – oparta na fotografii grafika komputerowa – przedstawia obraz przesadnie wyidealizowany i wygładzony, przez co w konsekwencji po prostu sztuczny. Odpowiedzi respondentów pokazały, że autorka jest inaczej postrzegana przez przyjaciół ze świata rzeczywistego, a inaczej przez znajomych z Facebooka. Oczywiście, każda nasza aktywność (zarówno realna, jak i wirtualna) jest formą autokreacji, udawania kogoś innego. Niektóre cechy być może łatwiej wyeksponować w Internecie, ale to nie znaczy, że te dwa obrazy nie pasują do siebie. W swojej pracy Jessica David wydaje się właśnie mówić: obie aktywności się przenikają, są połowami tej samej osoby. Zjawisko to, nawet jeśli niezrozumiałe dla osób urodzonych przed 1990 rokiem (czasem też nieakceptowane przez nie), stało się zatem faktem.

Na transferze wystawy z sal galeryjnych w przestrzeń Internetu skorzystały na pewno autorki animacji wideo odwołujących się do rysunku: Natalia Lewandowska z Wydziału Sztuk Pięknych UMK i Oliwia Pawusiak z Instytutu Sztuk Pięknych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Prezentacja obu prac w serwisie YouTube nie tylko w kontekście hasła przewodniego *#RYSOWAĆ* wydaje się naturalna i oczywista. Natalia Lewandowska w kilkunastominutowej prezentacji *Creaturae* przedstawia żmudny proces tworzenia – kreacji – fantastycznego zwierzęcia, które może zostać wykorzystane w grach komputerowych czy animowanych filmach fantasy. Autorka wykazała się nie tylko wyobraźnią, ale też znajomością anatomii. Jej stwór – kreatura – powstaje bowiem etapami: najpierw szkielet, następnie mięśnie i skóra, na końcu sposób poruszania się. Chimera nie jest zbyt przerażająca, chyba nawet, jako „zwierzę” parzystokopytny, preferuje wegetarianizm... *Creaturae* Natalii Lewandowskiej odnosi się do cyfrowej rozrywki, ale

przypomina o tym, że rysunek jest medium wymagającym od twórcy skupienia i czasu.

Zupełnie odmienną, dowcipną animacją poklatkową jest z kolei wideo *Rysować* Oliwii Pawusiak. Ta sama sekwencja pokazująca młodą kobietę „rysującą rysunek rysującej” młodej kobiety została zapętłona, ale każde kolejne powtórzenie autorka wzbogaca o inną postać graficzną słowa *rysować*. Na początku litery są delikatne, subtelnie komentują rysunek i uzupełniają kompozycję, z czasem stają się coraz bardziej nachalne, wypełniają cały kadr, by na końcu zaczernić niemal wszystko oprócz sylwetki rysującej kobiety. Lekka forma niesie jednak istotne przesłanie. Autorka zwraca uwagę, że *rysowanie to pętla bez końca*. W istocie wydaje się, iż każda praca twórcza to ciągłe powracanie, poprawianie, dążenie do doskonałości.

#pomiedzy

Część autorów uczestniczących w biennale *#RYSOWAĆ* przedstawiła prace, które inaczej mogłyby zafunkcjonować w przestrzeni wystawienniczej, ale prezentacja internetowa wzbogaciła je o nowe jakości, chociaż – nie da się ukryć – częściowo też pozbawiła jakiegoś aspektu. Wśród takich zawieszonych pomiędzy rzeczywistością i przestrzenią wirtualną są przede wszystkim odwołujące się do rysunku instalacje i działania performatywne. Publiczność mogła zapoznać się z dokumentacją fotograficzną, nagraniami wideo czy autorskimi opisami i komentarzami. Na tej podstawie każdy musiał samodzielnie zrekonstruować w wyobraźni tę pracę. Taka przymusowa conceptualizacja pomaga zapewne w syntetycznym odbiorze sztuki, ale pozbawia części przyjemności związanej z aspektem estetycznym poszczególnych prac.

Liwia Litecka z Instytutu Sztuk Wizualnych Uniwersytetu Zielonogórskiego stworzyła instalację *Wolność*, składającą się z zawieszonych w przestrzeni obiektów z drutu inspirowanych kształtem staroświeckich klatek dla ptaków. Wszystkie klatki są puste. Jak można przypuszczać, ich potencjalni więźniowie cieszą się tytułową wolnością. Surowym drucianym formom towarzyszą bowiem subtelne malarskie miniatury przedstawiające wizerunki ptaków. Autorka sugeruje, że zawarte w tytule pojęcie wolności można

interpretować znacznie szerzej. *Puste klatki oznaczają szeroko pojętą wolność, dają się rozpatrywać w kontekście duszy uwolnionej po śmierci, ale też pustki, jaka zostaje po zmarłych* – pisze. Wydaje się, że w kontekście hasła wystawy *#RYSOWAĆ* klatka może mieć jeszcze jedną konotację. Przedmiot wykonany ze splecionego w siatkę (ang. *net*) drutu więzi tak samo, jak więzić może Internet. Przebywające w klatce zwierzęta są niczym ludzie spotykający się jedynie w świecie wirtualnym. Jeśli klatki są zawieszone blisko siebie, to mogą się zobaczyć i usłyszeć, ale niemożliwy jest jakikolwiek dotyk, gest czułości, kontakt fizyczny.

Najtrudniej przedstawić w Internecie instalacje odwołujące się do ingerencji, współuczestnictwa widzów. Elena Vertikova z Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku skonstruowała ze szkła dichroicznego, jednobarwnych filtrów, zestawu luster i ledowego źródła światła urządzenie generujące abstrakcyjne formy świetlne. Zgodnie z tytułem instalacja *Analog Projection Machine* jest swego rodzaju analogową odpowiedzią na komputerowe algorytmy generujące wykresy stochastyczne i oparte na nich abstrakcyjne formy graficzne. Zmieniając ustawienia pokręteł projektora, można zmieniać barwę światła, uzyskiwać na ekranie różne kształty. Możliwości urządzenia można w pełni doświadczyć, eksperymentując samodzielnie, ale dość obszernie udostępniona w ramach wystawy *#RYSOWAĆ* dokumentacja foto i wideo w znacznym stopniu przybliżyła ideę instalacji.

Intrygująca jest instalacja Darii Hryb z Akademii Sztuki i Designu w Charkowie. Praca «*II*» przypomina grę zręcznościową, której uczestnicy za pomocą drewnianych grabi zagarniają w swoją stronę niewielkie płaskie kamienie lub gipsowe soczewkowate pionki. Ponieważ są one niewielkiego rozmiaru i mieszczą się bez trudu w prześwicie pomiędzy kolejnymi zębami grabi, można przypuszczać, że szczególnie pod koniec rozgrywki uczestnicy muszą się wykazać niebywałą cierpliwością i precyzją ruchu. Autorka wszystkie pionki ozdobiła, nadając każdemu wyjątkowy charakter. Niektóre są tylko delikatnie pomalowane w abstrakcyjne wzory, na inne nałożyła desenie odwołujące się do tekstów czy raczej wzorów matematycznych.

Obiekt kreskowy – pracę wchodzącą w silną relację z przyrodą, z naturą zrealizowała Aneta Lewandowska

z Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu. Autorka wykorzystwała ułamaną gałąź, którą pomalowała w jednorodny czarno-biały deseń. Zarówno tytuł pracy, jak i jej forma przywołują skojarzenie z kodami kreskowymi, które we współczesnej kulturze stały się powszechnym symbolem konsumpcjonizmu. Zestawiając dwa porządki: natury i komercji, autorka zmusza do refleksji nad naszym stosunkiem do natury.

Jakub Trzciniński z Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu zrealizował działanie *Rower, farba i ja*, w ramach którego jeździł rowerem po dużym arkuszu papieru, zostawiając na nim ślady farby. Efektami performansu są wielkoformatowy rysunek oraz wideo. Zamknięta przestrzeń wymusiła na cyklście ruch okrężny, przez co kolejne ślady nakładają się na siebie i przecinają. Chociaż trasa wydaje się oczywista, nie można jej zrekonstruować, nie da się wskazać chronologii: która kreska powstała najpierw, która później.

Wieloaspektową formę ma instalacja *Rozdźwięk* Igi Martin z Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu. Punktem wyjścia jest refleksja nad pojęciem granicy, do czego zachęca wideo prezentujące brzmienie tego słowa w różnych językach. Sama instalacja ma formę serii rytmicznie ustawionych obok siebie prętów zbrojeniowych o różnej długości. Oglądane z oddalenia przypominają poszarpany wykres jakich pełno w Internecie w prognozach pogody albo na stronach ekonomicznych. W bliższym oglądzie instalacja układa się w formę przypominającą wieżbę dachową. Można ją skojarzyć nawet ze szkieletem Jonaszowego wieloryba, gdyż autorka w komentarzu rozważa, czy bardziej powstaje w ten sposób schronienie, czy też jego przeciwieństwo? Idąc tym tropem, warto się zastanowić, czy uchodźcy szukający w społeczeństwach Zachodu azylu przed wojną, schronienia przed głodem i cierpieniem, nie narażają się równocześnie na inne zagrożenia (począwszy od ksenofobii, na śmieciowym jedzeniu skończywszy).

W zdegradowanej przestrzeni opuszczonych siedlisk ludzkich realizowała projekt *#selfie* Weronika Wrzosek z Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Autorka wykonywała na sporym arkuszu zardzewiałej blachy portrety, które następnie fotografowała w otoczeniu rozpadających się budynków. Zdjęcia wchodzą w dys-

kurs z konwencją intertetowych selfies, są po części ich parodią, ale poprzez swoją dosadną formę zwracają uwagę na ich efemeryczność. Z jednej strony treści internetowe żyją bardzo krótko, „followersi” są wybredni i szybko nudzą się swoimi idolami. Z drugiej – selfie najczęściej wykonywane są w miejscach wizualnie atrakcyjnych, modnych i w sytuacjach, które podkreślają wysoki status osoby na zdjęciu, czy jest to zasobność portfela, kapitał kulturowy czy zwyczajne nazbyt wysokie mniemanie o swojej atrakcyjności. Przepelniona gorzką groteską praca Weroniki Wrzosek odnosi się do zjawiska powszechnego w Internecie, ale będącego jedynie współczesną wersją obserwowanego od czasów najdawniejszych narcyzmu.

Szczególnego rodzaju obiektami na wystawie są książki artystyczne. Ponieważ łączą one różne media wizualne z formami literackimi, prezentacja w Internecie częściowo zmienia ich odbiór, ale w taki sposób, że odbiorcy zyskali szersze pole ich interpretacji. *Krótką historię o miłości* narysowała tuszem i napisała (również tuszem) Zuzanna Pieczyńska z Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Pomysłowe połączenie lapidarnych tekstów z uproszczonymi obrazami stworzyło nową jakość, której elementy wzajemnie się uzupełniają, zdają się żyć w symbiozie.

Inną tematykę podjęła w swojej książce artystycznej Magdalena Niemiec z Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach. Jej *Rozpamiętywanie gorzkiej męki* to zestaw rysunków ilustrujących i interpretujących fragmenty pieśni pasyjnych ze *Śpiewnika kościelnego* Marcina Mioduszeńskiego (wyd. Kraków 1838). Autorka wszystkie plansze wykonała markerem, przez co rysunki zyskały wyjątkową formę pospiesznych szkiców – notatek. Taka stylizacja sprawia, że można odnieść wrażenie, iż są one wręcz fragmentem przygotowanej w biegu relacji naocznego świadka, osoby idącej za Chrystusem. W książce Magdaleny Niemiec prace plastyczne mają wymiar *stricte* ilustracyjny – są uzupełnieniem, dopowiedzeniem tekstu. Mimo to oglądane samodzielnie, pozbawione kontekstu nie przestają poruszać, wszak odnoszą się do historii powszechnie znanej.

Osobliwą i wieloaspektową instalację, w której książka jest jednym z elementów, zrealizowała Katarzyna Smugarzewska z Instytutu Sztuk Wizualnych

Uniwersytetu Zielonogórskiego. *Zasłyszane* to zbiór przypadkowych słów, fragmentów rozmów, nawet całych zdań, jakie każdego dnia usłyszeć można na zatłoczonej ulicy. Autorka wszystkie skrupulatnie zapisywała i stworzyła ze swoich notatek gigantyczną, liczącą ponad dwa tysiące stron książkę. Obiekt umieszczony jest w pomieszczeniu, którego ściany i sufit ozdabia wielokrotnie powielony szablon składający się z dwóch akronimów: *SMS* i *SOS*. Zestawiając ze sobą te dwa słowa, autorka przypomina, że w dobie błyskawicznej komunikacji i w powodzi banału (ponad 2000 stron o niczym...) bardzo łatwo można przegapić, sytuację, gdy ktoś w potrzebie zwraca się do nas osobiście lub po prostu „do świata” z prośbą o pomoc. Często przecież się zdarza, że otoczenie ignoruje znaki przez taką osobę wysyłane. Praca Katarzyny Smugarzewskiej przypomina o znaczeniu uważności, umiejętności słuchania i wysłuchiwania drugiego człowieka. Może nawet o potrzebie wsłuchania się w to, co ma do powiedzenia...

#zagubienie

Chociaż hasło tegorocznego biennale poprzez hasztag odwoływało się do szeroko pojętej cyberkultury, niektóre prace okazały się trudne do prezentacji w Internecie. Fotografia czy skan nawet przy zapisie w dużej głębi bitowej nie oddają pełnego bogactwa walorowego rysunku ołówkiem albo węglem. Płaskie ekrany komputerowe i wyświetlacze telefonów gubią fakturę papieru, a w przypadku prac białą kredką czy sangwiną, przekłamują kolory. Stąd spośród prac prezentowanych na wystawie *#RYSOWAĆ* można wyróżnić grupę, w której wartość estetyczna poprzez prezentację wyłącznie w Internecie została w mniejszym bądź większym stopniu zagubiona.

Można sobie co prawda wyobrazić rozmiary rysunku Szymona Ciasnochy z Akademii Sztuki w Szczecinie, ale na pewno oglądanie wielkoformatowego *Impulsu chwili* w sali wystawienniczej wyzwała inne reakcje emocjonalne. Praca jest efektem swego rodzaju performansu. Autor spontanicznie rysował abstrakcyjne formy, wśród których najczęściej pojawiają się okręgi o średnicy odpowiadającej zasięgowi ramion. Rozmach pracy, skala przedsięwzięcia są w przypadku *Impulsu*

chwili elementami znaczącymi, niosą wiele informacji o działaniu, w trakcie którego powstała praca.

Nieco mniejszy format, ale równie trudny do przeskalowania na potrzeby komputerowego ekranu mają rysunki węglem z cyklu *Terytorium konfliktu*. Ich autorka Hanna Shumska z Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu odnosi się do prowadzonych na wschodzie Ukrainy działań wojennych i sposobu, w jaki te wydarzenia, podobnie jak wiele innych katastrof czy klęsk żywiołowych pokazują media internetowe. Shumska zdaje się zwracać uwagę na częste w zglobalizowanym świecie zjawisko, które Nassim Taleb w książce *Czarny łabędź* nazwał pogardą wobec abstrakcji, przywiązywaniem nadmiernej wagi do jednostkowych tragedii i lekceważeniem tych dotyczących większych grup. Stylizacja formy plastycznej niektórych elementów pracy odwołuje się z kolei do strategicznych gier komputerowych, których uczestnicy toczą między sobą trzecią wojnę światową za pośrednictwem sieci. Wielowątkowe prace uzupełniają cytaty z czatów utrzymane w poetyce komunikacji internetowej.

Intrygujące są też *Portrety* Karoliny Król-Buczko z Wydziału Sztuk Pięknych UMK. Autorka wykonała serię rysunkowych portretów starszych osób, w których szczególnie skupia się na zmarszczkach i fakturze skóry. Bohaterowie *Portretów* emanują spokojem, wynikającym być może z doświadczenia życiowego. Karolina Król-Buczko odnajduje piękno swoich modeli i stara się odwzorować je na papierze. Dzięki temu udaje się też autorce oddać stany emocjonalne, może nawet charakter pokazanych postaci.

Wystawa *#RYSOWAĆ* eksponowana była w szczególnych warunkach. Niektóre prace trudniej jest pokazać w Internecie, niektóre dzięki takiej formie udostępnienia publiczności zyskały inny kontekst, tracąc zarazem ów pierwotny. Pozostaje mieć zatem nadzieję, że kolejna edycja Międzynarodowego Biennale Rysunku Studenckiego pokazana będzie zarówno w Galerii Wozownia, jak i w świecie wirtualnym. Taka równoległa prezentacja wydaje się najdogodniejszym rozwiązaniem.

Wielu młodych twórców zmierzyło się z hasłem tegorocznej edycji, dzieląc się przemyśleniami nad kondycją cyberświata. Okazuje się, iż zgodnie z przewidywaniami, czy raczej opisami, socjologów, tzw. *po-*

kolenie Z nie rozgranicza, nie rozdziela świata realnego i wirtualnego, są to rzeczywistości przenikające się i współistniejące. Refleksje zawarte w wielu pracach można z powodzeniem odnieść do przestrzeni Internetu i do świata fizycznego. Narcyzm, osamotnienie, nadmiarowość czy konsumpcjonizm to bolączki obserwowane niezależnie od punktu odniesienia. Być może zasięg i intensywność niektórych zjawisk wzrosły za sprawą Internetu, o czym przypominają twórcy uczestniczący w wystawie. Nie są to jednak problemy wyłącznie świata wirtualnego i o tym najbardziej wiarygodnie zaświadczały artyści z *pokolenia Z*.

The Z generation discourses

In autumn 2019, Professor Aleksandra Sojak-Borodo, the organizer and curator of the #DRAW exhibition, wrote: *The title of this year's exhibition is Hashtag #DRAW. We want to pay special attention to the manifestations of drawing, which can be found in virtual spaces.* At that time nobody expected that this title would become a kind of prophecy... In the further part of the biennial's manifesto we read: *The exhibition #DRAW will have a real form, although it will certainly have its place in the world of the Internet.* Half a year later, in the spring of 2020, the reality has ruthlessly verified these intentions and due to the threat of an epidemic the exhibition was presented only in the virtual world.

According to the regulations, the participants of the DRAW exhibitions can be students of universities and art faculties as well as graduates who have obtained their diploma in the last two years. It is not difficult to estimate that the participants already belong to the Z generation living in permanent symbiosis with technology. Even if they remember the world „before” the Internet, they are immersed in virtual space throughout their conscious lives. Operating in parallel in the „real” and in the „virtual”, they smoothly transfer their attention mental and emotional involvement between the two realities. They do not separate them, because can't see the sense of such division. For this reason, the reference to the motto #DRAW required a special kind of introspection or, on the contrary, rejecting the habits of everyday life and looking at one's own work from a large, very large, distance. Some authors took up the challenge by critically analyzing the immeasurable resource of Internet iconography, others approached the subject in a more synthetic way, searching for different contexts for the phenomenon of virtuality, the transfer of individual activities, interactions and social relations to the Internet.

The form of exposition forced by circumstances – presentation in the Internet – corresponded with the subject matter of some works, gave a new context to others, but it also induced reflection on the possibilities and limitations of virtual space. The exhibition in the gallery is watched, the images in the Internet are much more often only „browsed”. Perhaps this discrepancy is only an effect of a linguistic usus, a mul-

tiple reproduction of the word cluster heard, but one can also assume that it is a semantic distinction. The consequence of such an assumption is the question: to what extent does the way of presentation affect the perception of a work of art? Does the qualitative difference between a physically existing drawing and the one reduced to a sequence of zeros and ones (in the case of a bitmap or a video quite large, with a slightly smaller vector graphics) make these two separate phenomena, or are they just different forms of making the same idea, the same idea present. The authors of the works presented within the exhibition do not give an unambiguous answer, what is more, they ask the audience further questions.

#despite

Taking the viewer's perspective, one can find many of the exhibited works which, despite their different form of exposition than originally planned, have the same power of communication. In spite of McLuhan's theses, the Internet as a medium can be transparent: not only does it not contain the message, but it does not even distort it too much.

It is obvious that this group includes mainly works made in digital technology. Digital graphics by Karolina Ściechowska from the Academy of Art from Szczecin from the series *Amnesia* show in a metaphorical way the blurring of childhood memories. The source material of the works are landscape photographs, which have undergone many modifications by the author: the image has become less clear, more dark, some fragments of the composition have become blurred. When we reproduce in our thoughts images from the past, we often notice similar effects: blurring of focus, elimination of details. The digital interpretation of neural processes in the hippocampus is perhaps only the artist's vision, since the functioning of memory and the mechanisms of recalling memories are still the subject of cognitive studies, but still Karolina Ściechowska's diptych makes us reflect on those phenomena that have not been recognized so far. Krystian Woźniak from the Academy of Art from Szczecin is undertaking a similar subject. His *Fade* is a series of computer serigraphy based on photographs

from a journey, where one of the characters, perhaps the author of the works, has been covered with a blue stain outlined with an anthropomorphic contour. The author symbolically juxtaposed the loss of memories from the journey with the disappearance of the participant from the photos documenting it. Therefore Krystian Woźniak focuses not so much on the process of forgetting, but on its effects.

The series of illustrations made in a technique combining traditional drawing with digital media was presented by Mikołaj Czyżowski from the Academy of Fine Arts in Cracow. The colourful abstract forms from the *Organic Words* series are an example of a perfect interpenetration of the real and virtual world. The individual elements of the works (shapes, textures) were created separately on paper, but all of them were digitalized and then remixed in the digital version. Thanks to this, the final effect was perfectly visible on the Internet, not losing the „analog” element, which is difficult to define, but tangible not only in the artist's intentions.

The *pseudo.bot* action of Dominik Podsiadły from Academy of Fine Arts in Wrocław was realized from the beginning only in the Internet. The author created a blog on Instagram, which enters into a discourse with the phenomenon of so-called influencers. The blog contains more than two hundred black-and-white drawings that are the effect of unrestricted expression, irresistibly associated with children's scrawls. However, the images juxtaposed in such a large number gain in importance. At first glance they are very similar to each other, and rather make no sense at all. Watching Dominik Podsiadły's blog, it is hard to resist the impression that, in fact, it does not differ much from the rest of the Instagram production: selfies with an idiotic beak, pictures of the food, places we visit and clothes we try on. They are all seemingly so diverse, but in fact they illustrate only one phenomenon: vanity and even narcissism.

Among the sixty authors and authors of the biennial #DRAW the most in-depth reflection on the relationship between artistic activity in the real world and in virtual space was presented by Paulina Broma from the Faculty of Fine Arts at the Nicolaus Copernicus University. Her *#numberjacks* is a multi-faceted action

combining social engagement with elements of artistic education of children and adults and artistic creativity. One of its elements are photographs documenting large-format works hanging on a billboard and an advertising pole. Therefore, the work functions on two levels, but it seems that it is not the posters themselves that are important, but the photographs that report on them. They are, first of all, the message, the carrier of meanings. Referring to the common practice of immortalizing everything in photographs, Paulina Broma points to the redundancy of photography, its excess. She also makes us reflect on the perception of the world through the „Instagram interface”, because, evoking Lve Manovich's thesis: *...the interface is not a transparent window through which we can observe computer data; on the contrary, she strongly modifies it.*

In a different way, Magda Górka from the Faculty of Fine Arts at the Nicolaus Copernicus University refers to social media in her work *Without_artists_we_will_survive.zip*. The author has collected posts appearing on Facebook and various Internet forums during the quarantine and has created a set of alternative desktop wallpapers on this basis. Each statement – mostly critical of the artists – has been integrated into a different artistic form: sometimes money is used in the texture of the background, sometimes it has a more abstract form, but always the artistic commentary to the opinions quoted in the form of a screenshot is witty, even sarcastic. Bringing to absurdity the discussion on the role of art (or rather artists) in the contemporary world, the author seems to run away from the problem. Perhaps such a clash with reality at the very beginning of the creative path will help to get out of the information bubble created by a limited circle of friends and Facebook algorithms creating in the users of the service the feeling that they are surely right, protecting them from information bringing into being doubts.

An interesting concept showing the penetration of real and virtual worlds was presented by Jessica David from the Faculty of Fine Arts at the Nicolaus Copernicus University. The work *Reality and Reality* was realized on the basis of a survey carried out among friends: on the one hand, those who know it every day

from meetings „in the real world”, and on the other hand, those exclusively online. The results of the survey were incorporated into her self-portrait made with the use of computer graphics. The right half of the face is the photo in the raw form, at the most slightly retouched, while the left one – based on the photo computer graphics – presents the image overly idealized and smoothed, which in consequence is simply artificial. The answers of the respondents showed that the author is perceived differently by her friends from the real world, differently by her Facebook friends. Of course, each of our activities (both real and virtual) is a form of self-creation, pretending to be someone else. Some features may be easier to expose on the Internet, but this does not mean that the two images do not fit together. In her work, Jessica David seems to say: both activities intermingle, they are halves of the same person. This phenomenon, even if incomprehensible to people born before 1990 (sometimes unaccepted by them), has therefore become a fact.

The transfer of the exhibition from the gallery rooms into the Internet space has certainly benefited the authors of video animations referring to the drawing: Natalia Lewandowska from the Faculty of Fine Arts at the Nicolaus Copernicus University and Oliwia Pawusiak from the Institute of Fine Arts at the Rzeszow University. Presentation of both works on YouTube not only in the context of the motto *#DRAW* seems natural and obvious. Natalia Lewandowska in her several-minute presentation of *Creaturae* presented the tedious process of creating a fantastic animal that can be used in computer games or animated fantasy films. The author demonstrated not only imagination but also knowledge of anatomy. Her creature – the creature – is created in stages: first the skeleton, then the muscles and skin, and finally the way it moves.... Natalia Lewandowska's *Creaturae* refers to digital entertainment, but it reminds us that drawing is a medium that requires concentration and time from the creator.

A completely different, witty stop-motion animation is, in turn, video *To Draw* by Olivia Pawusiak. The same sequence showing a looped act of drawing, but each subsequent repetition of the author enriches the word draw with a different graphic form. At the beginning, the letters are delicate, subtly comment on the

drawing and complete the composition, with time they become more and more pushy, fill the whole frame, and finally blacken almost everything except the figure of the drawing woman. The light form, however, carries an important message. The author notes that *drawing* is an endless loop. In fact, it seems that every creative work is a constant coming back, improving, striving for perfection.

#in between

Some of the authors participating in *the #DRAW* biennial presented works that could otherwise function in the exhibition space, but the internet presentation enriched them with new qualities, although – it is impossible to hide – it also partially deprived them of some aspect. Among such suspended between reality and virtual space there are mainly installations and performative actions referring to the drawing. The audience could see photographic documentation, video recordings or author's descriptions and comments. On this basis everyone had to reconstruct this work in their imagination. Such a forced conceptualisation probably helps in the synthetic reception of art, but it deprives the part of pleasure connected with the aesthetic aspect of individual works.

Liwia Litecka from the Institute of Visual Arts at the University of Zielona Gora created the installation *Freedom*, consisting of wire suspended objects inspired by the shape of old-fashioned bird cages. All cages are empty. As we can assume, their potential prisoners enjoy the freedom. Raw wire forms are accompanied by subtle painting thumbnails depicting images of birds. The author suggests that the concept of freedom contained in the title can be interpreted much more broadly. *Empty cages mean freedom in the broadest sense of the term, they can be seen in the context of the soul freed after death, but also the emptiness that remains after the dead.* The object is made of a net woven wire of bond, just as the Internet can bond. The animals in the cage are like people who meet only in the virtual world. If the cages are hung close to each other, they can see and hear each other, but no touch, gesture of affection or physical contact is possible.

The most difficult thing is to present on the Internet installations referring to interference, participation of spectators. Elena Vertikova from the Academy of Fine Arts in Gdansk constructed a device generating abstract light forms from dichroic glass, single-color filters, a set of mirrors and a led light source. According to the title the installation *Analog Projection Machine* is a kind of analog answer to computer algorithms generating stochastic charts and abstract graphic forms based on them. By changing the settings of the projector you can change the color of light, obtain different shapes on the screen. The possibilities of the device can be fully experienced by experimenting on your own, but the photo and video documentation made available at the exhibition has brought the idea of the installation much closer.

The installation by Daria Hryb from the Academy of Art and Design in Kharkiv is intriguing. The work *«Il»* resembles an arcade game, where participants grab small flat stones or gypsum lenticular pawns in their direction with the help of wooden rakes. Since they are small in size and fit easily into the gap between the teeth of the rakes, it can be assumed that – especially at the end of the game – the participants have to show incredible patience and precision of movement. The author has decorated all the pawns, giving everyone a unique character. Some of them are only delicately painted in abstract formulas, on others she has applied patterns referring to texts or rather mathematical formulas.

The bar object – a work that enters into a strong relationship with nature, with nature was realized by Aneta Lewandowska from the Academy of Fine Arts in Wroclaw. The author used a broken branch, which she painted in a uniform black and white pattern. Both the title of the work and its form evoke associations with bar codes, which in contemporary culture have become a common symbol of consumerism. By juxtaposing two orders: nature and commercial, the author forces us to reflect on our attitude to nature.

Jakub Trzciński from the University of Arts in Poznan realized *The bike, paint and me*, in which he cycled on a large sheet of paper, leaving traces of paint on it. The results of the performance are large-format drawing and video. The closed space forced a circular

movement on the cycle, so that subsequent traces overlap and intersect. Although the route seems obvious, it cannot be reconstructed, it is impossible to indicate the chronology: which line was created first, which one later.

The installation *Dissonance* Igi Martin from the University of Arts in Poznań has a multifaceted form. The starting point is a reflection on the concept of the border, which is encouraged by the video presenting the sound of the word in different languages. The installation itself has the form of a series of rhythmically arranged rebar of different lengths. Viewed from a distance, it resembles a ragged graph, which is full of the Internet in weather forecasts or on economic websites. On closer the installation is arranged in a form resembling a roof truss. It can even be associated with the skeleton of a Jonah whale, as the author in her commentary considers whether a shelter is created in this way or its opposite? Following this path, it is worth considering whether refugees seeking asylum before war, shelter from hunger and suffering in Western societies are not simultaneously exposed to other threats (from xenophobia to junk food).

In the degraded space of abandoned human habitats, *the #selfie* project by Weronika Wrzosek from the Academy of Fine Arts in Łódź was implemented. The author made portraits on a large sheet of rusty metal, which she then photographed in the surroundings of old buildings. The photographs enter into discourse with the convention of internet selfies, they are partly a parody of them, but through their explicit form they draw attention to their ephemerality. On the one hand, web content lives very short, the followers are picky and quickly bored with their idols. On the other hand, the followers are most often made in visually attractive, fashionable places and in situations that emphasize the high status of the person in the picture, whether it is the wealth of the wallet, cultural capital or simply too high a perception of their attractiveness. The work of Weronika Wrzosek, filled with bitter grotesque, refers to a phenomenon common in the Internet, but being only a contemporary version of the narcissism observed since the times of the oldest narcissism.

Artistic books are a special kind of objects on the

exhibition. Since they combine various visual media with literary forms, the presentation in the Internet has partially changed their perception, but in such a way that the viewers have gained a wider field of their interpretation. *A short story about love* was drawn in ink and written (also in ink) by Zuzanna Pieczyńska from the Academy of Fine Arts in Krakow. The ingenious combination of concise texts with simplified images created a new quality, whose elements seem to complement each other, seem to live in symbiosis.

Another subject was taken up by Magdalena Niemiec from the Academy of Fine Arts in Katowice in her art book. Her *Remembering the Bitter Passion* is a set of drawings illustrating and interpreting fragments of passion songs from Marcin Mioduszewski's *Śpiewnik kościelny / The Church Songbook* (published in Krakow 1838). The author made all the charts with a marker, which gave the drawings a unique form of sketch-notes. Such stylization gives the impression that they are even a fragment of an eyewitness account of a person following Christ prepared in the run. In Magdalena Niemiec's book the artwork has a strictly illustrative dimension – it is a supplement, a complement to the text. Nevertheless, when viewed on their own, they do not stop moving, after all, they refer to the commonly known history.

A peculiar and multi-faceted installation, in which the book is one of the elements, was created by Katarzyna Smugarzewska from the Institute of Visual Arts at the University of Zielona Góra. *Overheard* is a collection of random words, fragments of conversations, even whole sentences that can be heard every day on a crowded street. The author carefully wrote down all of them and created from her notes a giant book of over two thousand pages. The object is placed in a room, whose walls and ceiling are decorated with a multiple template consisting of two acronyms: *SMS* and *SOS*. Juxtaposing these two words, the author reminds us that in the era of instant communication and in the flood of banality (over 2000 pages of nothing...) it is very easy to miss a situation when someone in need turns to us personally or simply „to the world” asking for help. It often happens that the environment ignores the signs sent by such a person. Katarzyna Smugarzewska's work reminds us of the importance of

attention, ability to listen and listen to the other person. Perhaps even the need to listen to what she has to say...

#lossing

Although the slogan of this year's biennial through hashtag referred to the broadly understood cyber-culture, some of the works proved to be difficult to present on the Internet. A photograph or a scan, even when recorded in large bit depths, do not reflect the full richness of a valuable drawing in pencil or coal. Flat computer screens and phone displays lose paper texture, and in case of works with white crayon or sanguine, they distort colors. Hence, from among the works presented at the exhibition one can distinguish a group in which the aesthetic value through presentation only on the Internet was more or less lost.

It is possible to imagine the size of Szymon Ciasnocha's drawing from the Academy of Art in Szczecin, but certainly watching the large-format *Pulse of the moment* in the exhibition room triggers other emotional reactions. The work is an effect of a kind of performance. The author spontaneously drew abstract forms, among which most often circles with a diameter corresponding to the arm's reach appear. The scale of the work, the scale of the undertaking are in the case of *the Pulse of the moment* significant elements, they carry a lot of information about the action during which the work was created.

Slightly smaller format, but equally difficult to scale for a computer screen have coal drawings from *the Territory of conflict* cycle. Their author Hanna Shumska from the University of Arts in Poznan refers to the warfare conducted in the eastern Ukraine and the way these events, as well as many other misfortunes, catastrophes or natural disasters are shown by the Internet media. Shumska seems to draw attention to a frequent phenomenon in the globalized world, which Nassim Taleb called disdain for abstraction, paying too much attention to individual tragedies and disregarding those affecting larger groups in his book *Black Swan*. The stylization of the visual form of some elements of the work, in turn, refers to strategic computer games, the participants of which are fight-

ing the Third World War among themselves through the network. Multithreaded works are complemented by quotations from chats maintained in the poetics of Internet communication.

The Portraits of Karolina Król-Buczko from the Faculty of Fine Arts of the Nicolaus Copernicus University are also intriguing. The author has made a series of drawing portraits of elderly people, in which she particularly focuses on wrinkles and skin texture. The characters of *the Portraits* emanate calm, perhaps resulting from life experience. Karolina Król-Buczko finds the beauty of her models and tries to reproduce them on paper. Thanks to this, the author manages to convey the emotional states, maybe even the character of the characters shown.

The #DRAW exhibition was exhibited in special conditions. Some of the works are more difficult to show on the Internet, some of them have gained a different context thanks to this form of making them available to the public, losing the original one. Therefore, it remains to be hoped that the next edition of the International Student Drawing Biennale will be shown both in the Wozownia Gallery and in the virtual world. Such a parallel presentation seems the most convenient solution.

Many young artists have faced the motto of this year's edition, sharing their thoughts on the condition of the cyber world. It turns out that according to the predictions, or rather descriptions, of sociologists, *the so-called Z generation* does not separate the real and virtual worlds, these are intermingling and coexisting realities. The reflections contained in many works can be successfully applied to the Internet space and to the physical world. Narcissism, loneliness, redundancy or consumerism are the ills observed regardless of the point of reference. Perhaps the range and intensity of some phenomena have increased due to the Internet, which is reminded by the artists participating in the exhibition. However, these are not only problems of the virtual world and this is most credibly confirmed by the artists of *the Z generation*.

Kamil Hoffmann

#RYSOWAĆ – Międzynarodowa Wystawa Rysunku Studenckiego / pokaz on-line

08.05–21.06.2020 www.wozownia.pl/rysowac_pokaz_online/

LAURA PAWELA: REALLAURA / pokaz on-line

20.05–21.06.2020 www.wozownia.pl/laura-pawela-reallaura-pokaz-on-line/

INDYWIDUALNA WYSTAWA TERESY JAKUBOWSKIEJ / pokaz on-line

16.06.2020 www.rysunek.umk.pl/wystawa-teresy-jakubowskiej/

kulisy Międzynarodowej Wystawy Rysunku Studenckiego – #RYSOWAĆ w Galerii Sztuki Wozownia w Toruniu
backstage of The International Exhibition of Student Drawing – #RYSOWAĆ in Art Gallery Wozownia in Torun

UCZESTNICY / PARTICIPANTS

Barbara Bodio UR Rzeszów
Karolina Borucka UMK Toruń
Paulina Broma UMK Toruń
Antonina Chmielewska ASP Kraków
Szymon Ciasnocha AS Szczecin
Agnieszka Cioch ASP Warszawa
Mikołaj Czyżowski ASP Kraków
Jessica David UMK Toruń
Aleksandra Dzido ASP Wrocław
Aneta Fausek-Kaczanowska ASP Kraków
Modesta Gorol ASP Wrocław / Akademia
Muzyczna im. Karola Lipińskiego Wrocław
Magda Górka UMK Toruń
Katia Gritseva KSADA Ukraina
Zuzanna Grochowska ASP Warszawa
Victoria Guryanova KSADA Ukraina
Dariia Hryb KSADA Ukraina
Szymon Jankowski UMK Toruń
Paweł Jaskuła UAP Poznań
Michał Karpiński UMCS Lublin
Kaja Koster UAP Poznań
Karolina Król-Buczko UMK Toruń
Natalia Krzywda UR Rzeszów
Aneta Lewandowska ASP Wrocław
Natalia Lewandowska UMK Toruń
Izabela Lewkowicz ASP Warszawa
Liwia Litecka UZ Zielona Góra
Nikol Loskotova UJEP Republika Czeska
Ella Maayan Kibbutzim College Izrael
Iga Martin UAP Poznań
Eleonora Melnikova KSADA Ukraina

Aleksandra Misiak AS Szczecin
Magdalena Niemiec ASP Katowice
Patrycja Nowatkowska UMK Toruń
Julia Oleszak Collegium Da Vinci Poznań
Marta Panasiuk ASP Warszawa
Magdalena Parfieniuk ASP Wrocław
Oliwia Pawusiak UR Rzeszów
Zuzanna Pieczyńska ASP Kraków
Dominik Podsiadły ASP Wrocław
Weronika Poje ASP Kraków
Dmitriy Popov KSADA Ukraina
Wolha Prankiewicz Petersburska
Akademia Sztuki i Przemysłu, Rosja
Daria Pyrchała ASP Wrocław
Magdalena Różalska AS Szczecin
Julia Rut UR Rzeszów
Hanna Shumska UAP Poznań
Katarzyna Smugarzewska UZ Zielona Góra
Weronika Stuczyńska UMK Toruń
Dominika Szmurło UMK Toruń
Karolina Ściechowska AS Szczecin
Alina Śmietana UMK Toruń
Bogna Świerkot ASP Wrocław
Weronika Świętek ASP Kraków
Jakub Trzciński UAP Poznań
Julia Tymańska ASP Gdańsk
Elena Vertikova ASP Gdańsk
Dominika Wollman ASP Katowice
Krystian Woźniak AS Szczecin
Weronika Wrzosek ASP Łódź
Marcin Zonenberg ASP Katowice

film otwierający Międzynarodową Wystawę Rysunku Studenckiego – #RYSOWAĆ/ pokaz on-line w Galerii Sztuki Wozownia w Toruniu
the opening movie of The International Exhibition of Student Drawing – #RYSOWAĆ/ online exhibition in Art Gallery Wozownia in Torun

Barbara Bodio

Uniwersytet Rzeszowski
University of Rzeszow

Intestines 1

obiekt: jelita wieprzowe
zarysowane długopisem

Intestines 1

object

Karolina Borucka

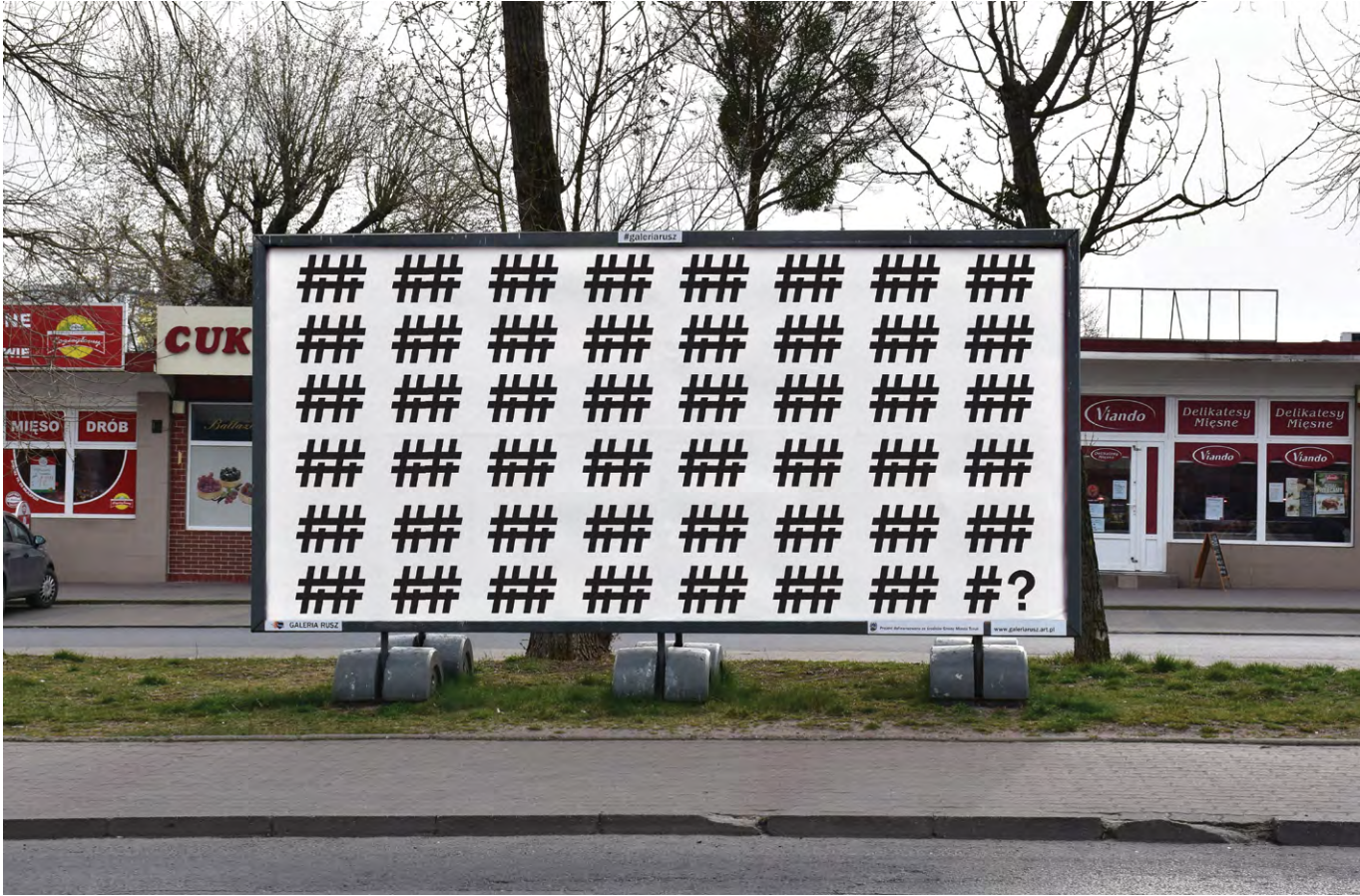
UMK Toruń
University of Nicolaus Copernicus Torun

#zostańwpokoju

animacja

#stayhome

animation

Paulina Broma

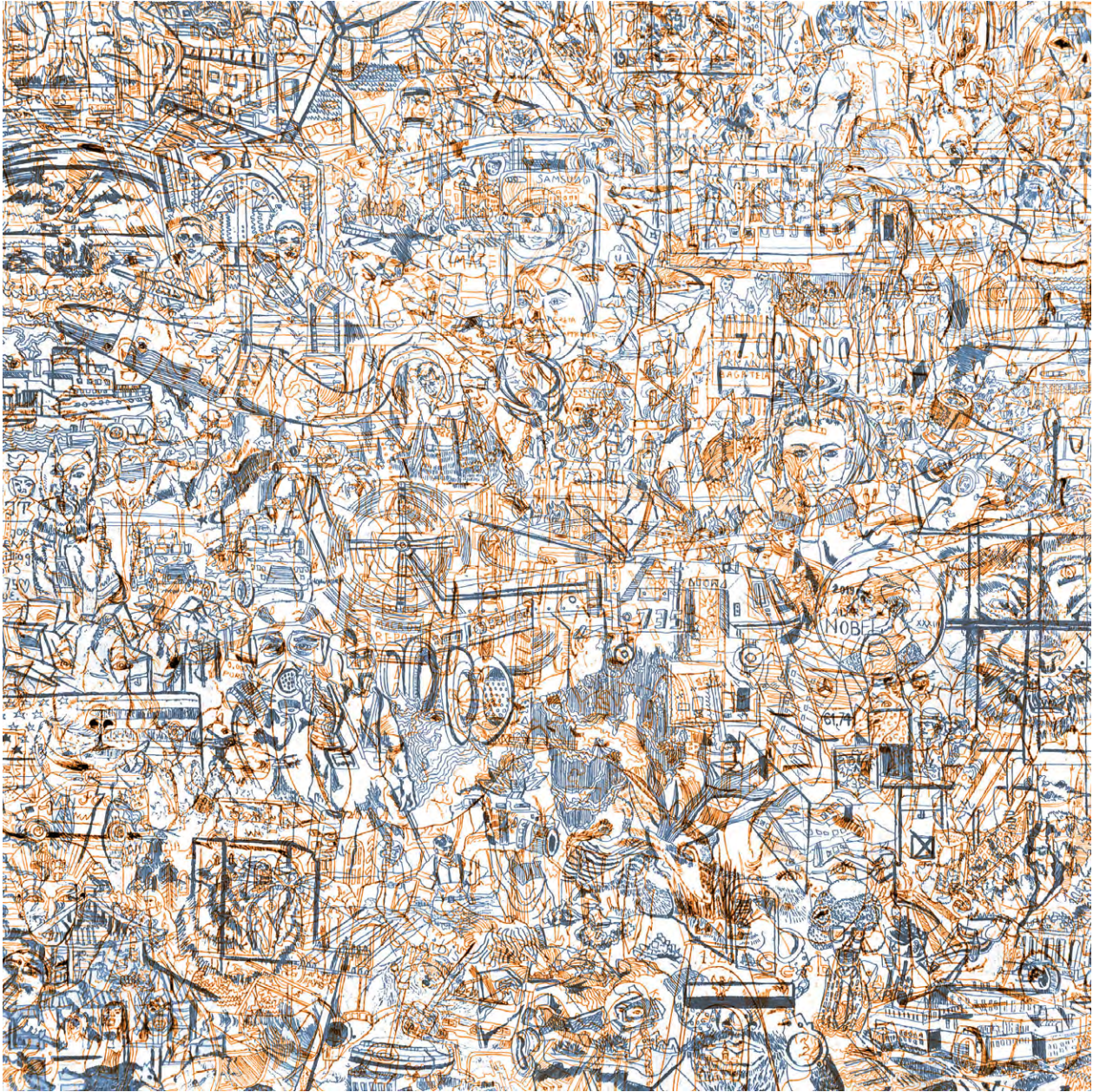
UMK Toruń
University of Nicolaus Copernicus Torun

#liczniksłów

grafika cyfrowa, fotomontaż

#numberjacks

digital graphic, photomontage

Antonina Chmielewska

ASP Kraków
Academy of Fine Arts Krakow

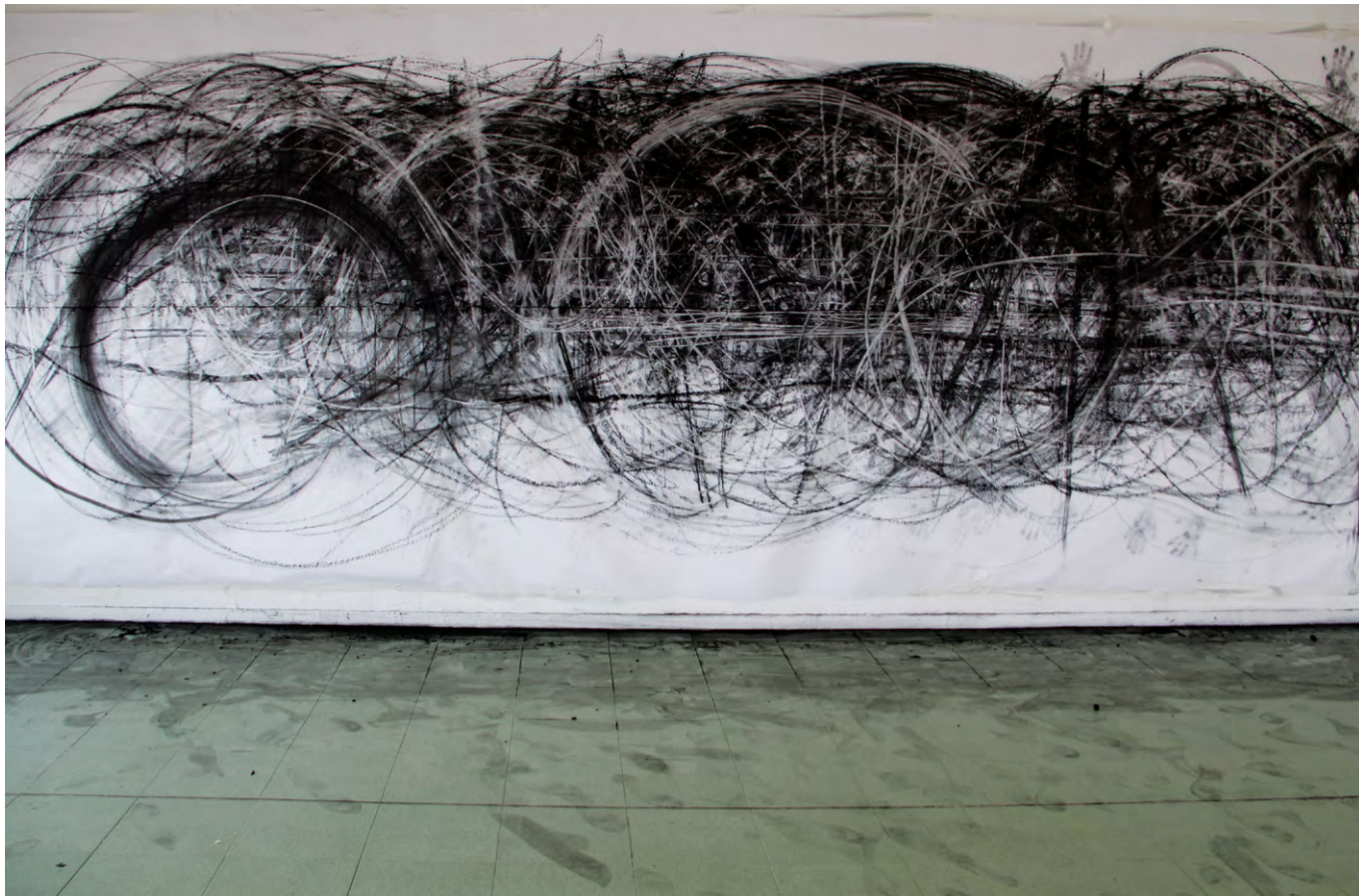
Niechciana prenumerata – kwartalnik 2019

akwafora, 50 x 50 cm

The Unwanted Subscription – quarterly 2019

etching, 50 x 50 cm

● NAGRODA REKTORA UMK TORUŃ

Szymon Ciasnocha

Akademia Sztuki w Szczecinie
Academy of Art Szczecin

Impuls chwili

rysunek: węgiel drzewny i syntetyczny
218 x 624 cm

Impulse of the moment

drawing: charcoal
218 x 624 cm

● NAGRODA PANI DZIEKAN WYDZIAŁU SZTUK PIĘKNYCH

Agnieszka Cioch

ASP Warszawa
Academy of Fine Arts Warsaw

Coś tam, kiedyś tam, gdzieś tam...

rysunek: tusz na papierze, 9 x 300 cm,
film, 00:27:34

Something, Sometime, Somewhere...

drawing: ink on paper, 9 x 300 cm
movie, 00:27:34

● NAGRODA KATEDRY RYSUNKU

Mikołaj Czyżowski

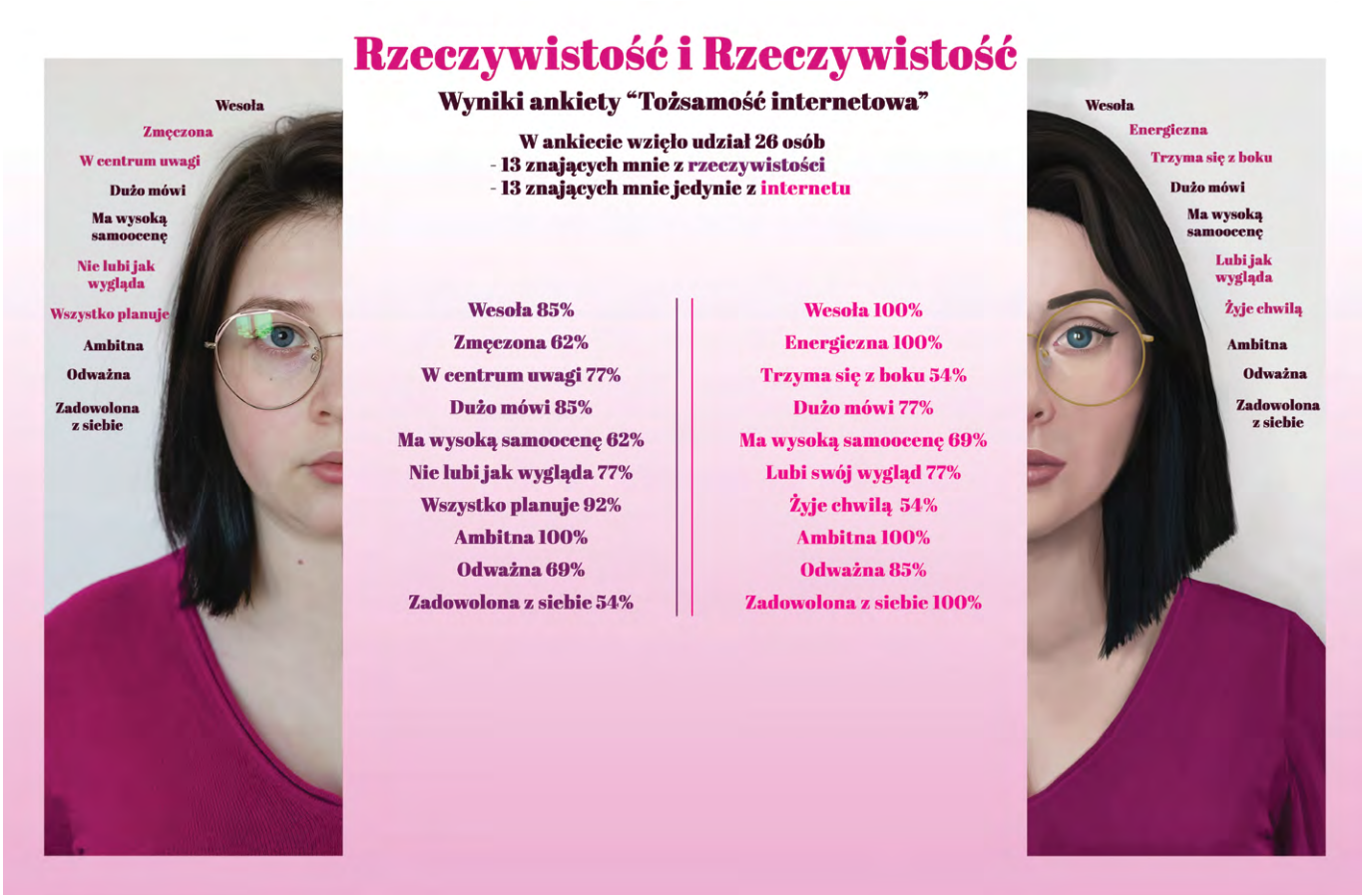
ASP Kraków
Academy of Fine Arts Krakow

Organic Wordls

ilustracja, rysunek cyfrowy

Organic Wordls

illustration, digital drawing

Jessica David

UMK Toruń
University of Nicolaus Copernicus Torun

Rzeczywistość i Rzeczywistość

digital painting i fotografia

Reality and Reality

digital painting and photography

Aleksandra Dzido

ASP Wrocław
Academy of Fine Arts Wrocław

Arena

20 rysunków 30 x 30 cm, razem 150 x 120 cm
olej na papierze kredowym

Arena

20 drawings 30 x 30 cm, all together 150 x 120 cm
oil technique on chalk paper

Aneta Fausek-Kaczanowska

ASP Kraków
Academy of Fine Arts Krakow

742/365

wideo, 00:03:13
rysunek: akryl, węgiel, grafit na papierze, 2 x 100 x 66 cm

742/365

video, 00:03:13
drawing: acrylic, carbon, graphite on paper, 100 cm x 66 cm

Modesta Gorol

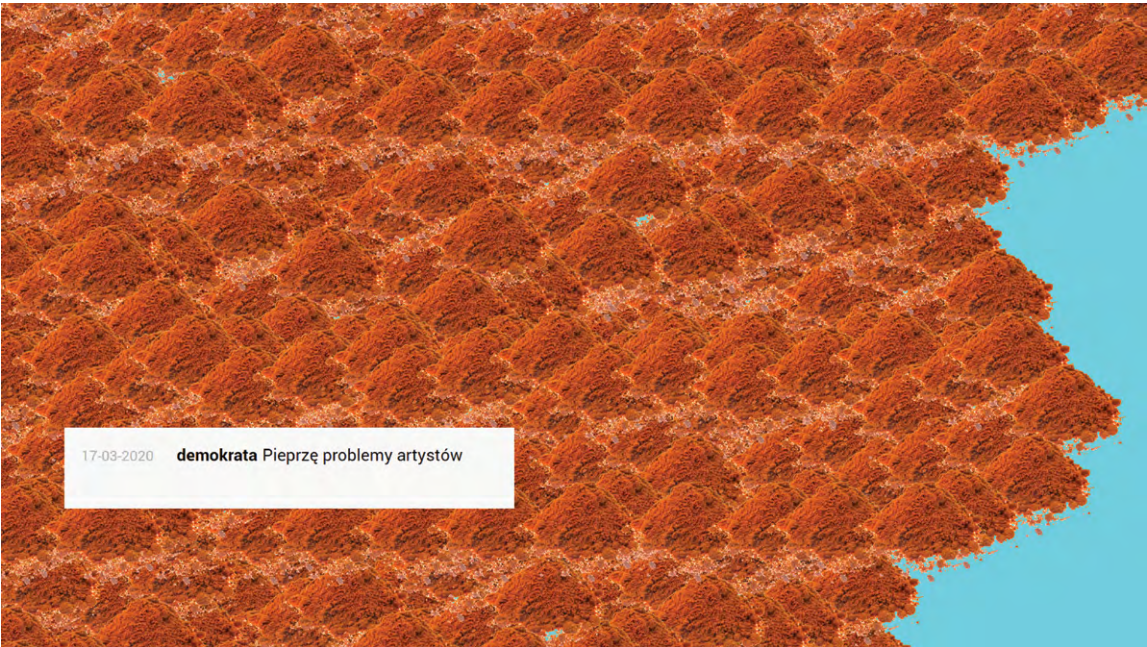
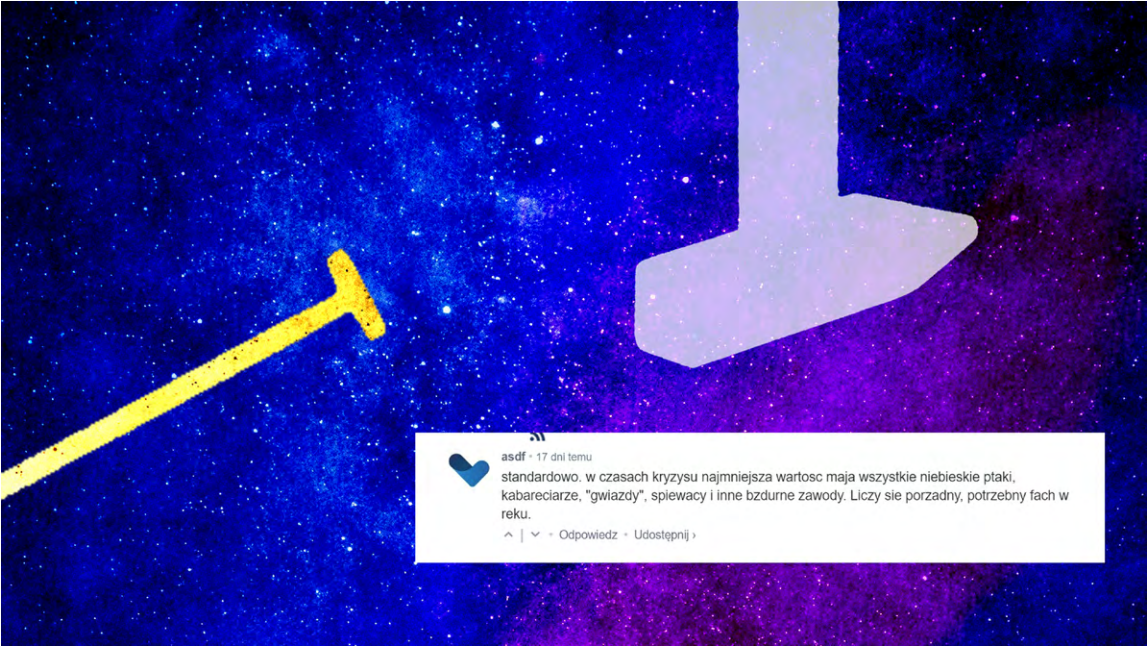
ASP Wrocław
Academy of Fine Arts Wrocław

Myśli codzienne III

technika mieszana, 100 x 70 cm

Daily Thoughts III

mixed technique, 100 x 70 cm

Magda Górka

UMK Toruń
University of Nicolaus Copernicus Toruń

Bez_artystów_przeżyjemy.zip

cykl 20 grafik opartych na technice cyfrowego kolażu
1920 x 1080 px

Without_artists_we_will_survive.zip

20 graphics based on digital collage technique
1920 x 1080 px

● NAGRODA GALERII SZTUKI WÓZOWNIA

Katia Gritseva

Akademia Sztuki i Designu w Charkowie, Ukraina
 Kharkiv State Academy of Design and Arts, Ukraine

Histologia sztucznych tkanek

rysunek tuszem, czarny cynk, fioletowy papier dekoracyjny
 42 x 45 cm

Technical tissues histology

ink drawing, black ink, purple incon paper
 42 x 45 cm

Zuzanna Grochowska

ASP Warszawa
 Academy of Fine Arts Warsaw

Bez tytułu

rysunek: technika mieszana, 100 x 120 cm

Untitled

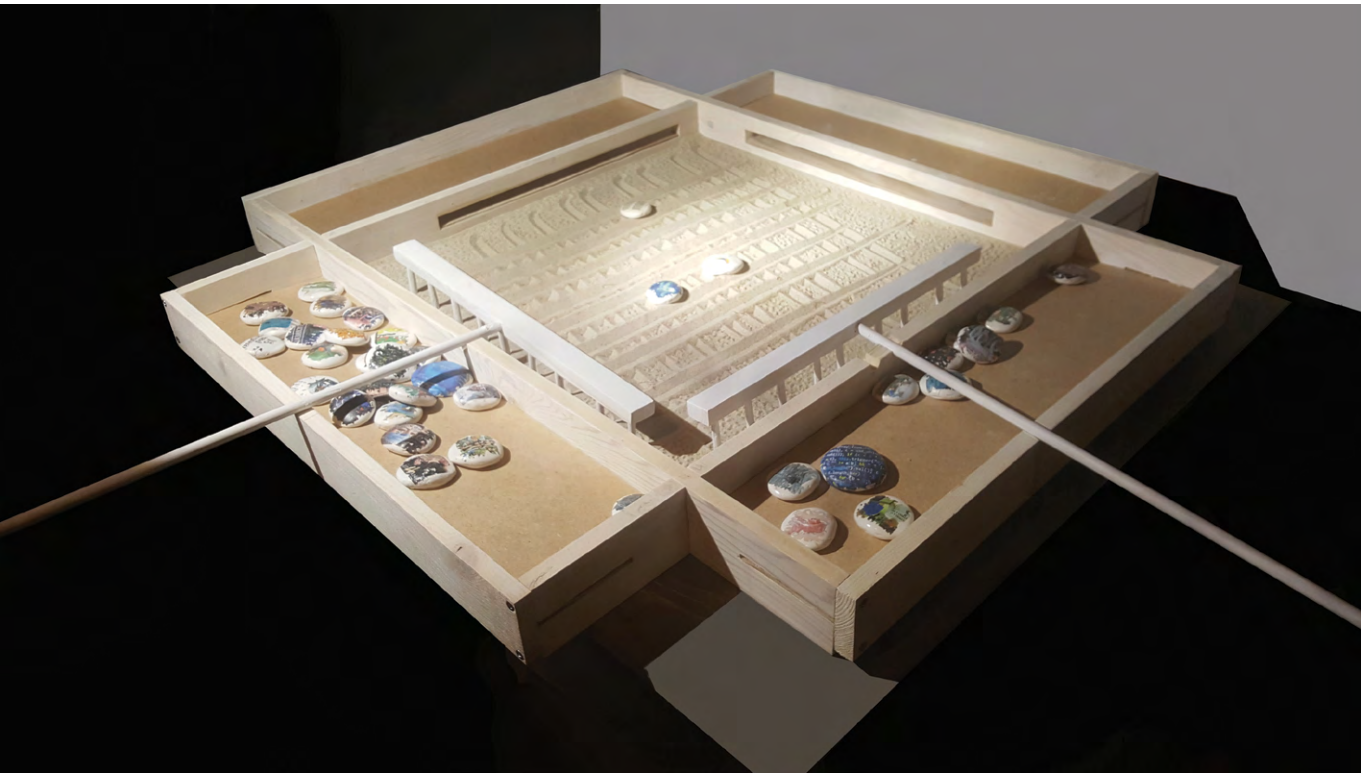
drawing: mix media, 100 x 120 cm

Victoria Guryanova
Akademia Sztuki i Designu w Charkowie, Ukraina
Kharkiv State Academy of Design and Arts, Ukraine

Śpieszący się
animacja, 00:00:29

In a Hurry
animation, 00:00:29

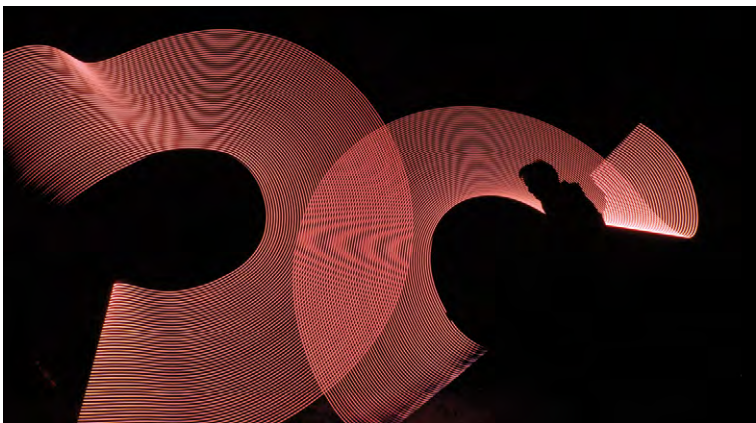
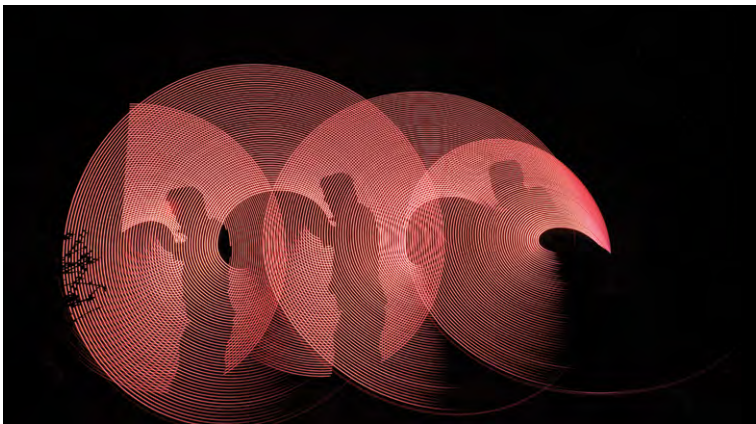
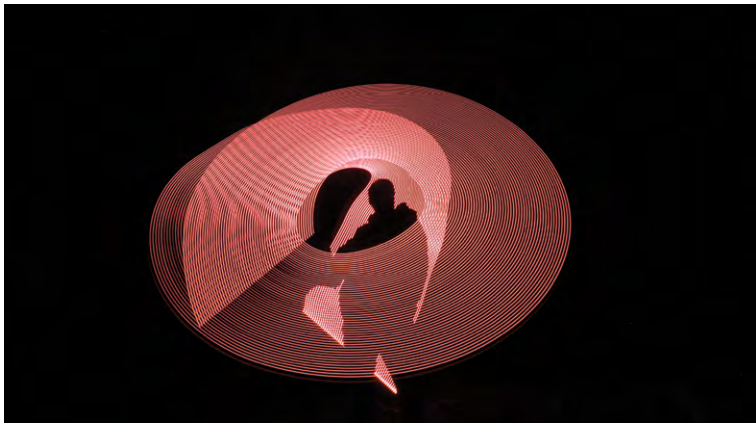

Dariia Hryb
Akademia Sztuki i Designu w Charkowie, Ukraina
Kharkiv State Academy of Design and Arts, Ukraine

«II»
obiekt: drewno, kamienie, gips
130 x 130 cm

«II»
object: wood, stones, gypsum
130 x 130 cm

● WYRÓŻNIENIE HONOROWE

Szymon Jankowski

UMK Toruń
University of Nicolaus Copernicus Torun

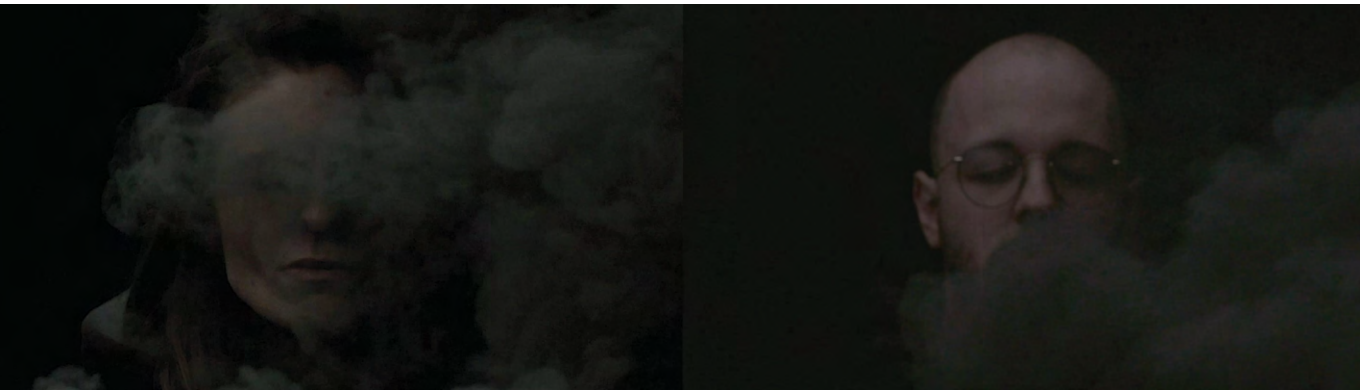
Autoportret III

fotografia (długi czas naświetlania)
3 x 50 cm x 90 cm

Self-portrait III

photography (long exposure time)
3 x 50 cm x 90 cm

● NAGRODA W PLEBISCYCIE PUBLICZNOŚCI

Paweł Jaskuła

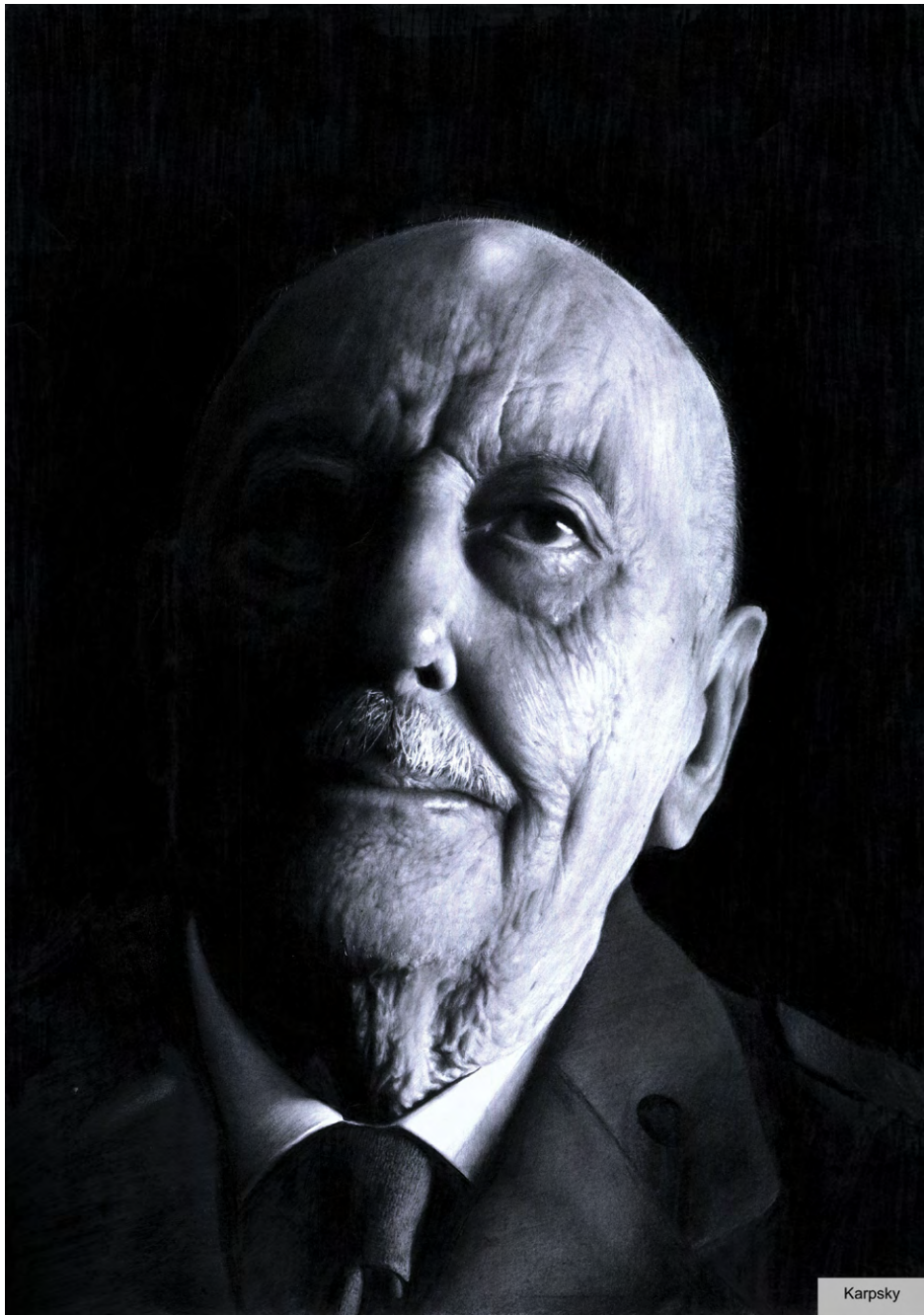
UAP Poznań
University of the Arts Poznan

Smoke

wideo bez audio, 00:05:56

Smoke

video, no sound, 00:05:56

Michał Karpiński

Instytut Sztuk Pięknych, Wydział UMCS w Lublinie
Institute of Fine Arts, UMCS Lublin

Weteran

rysunek: grafit na papierze
30 x 42 cm

Veteran

drawing: graphite on paper
30 x 42 cm

Kaja Koster

UAP Poznań
University of the Arts Poznań

Architektura rysunku – Chamaechory

instalacja, stal, priplak, technika własna
76 x 146 x 35 cm, 82 x 140 x 35 cm

Drawing Architecture – Chamaechory

installation, steel, priplak, own technique
76 x 146 x 35 cm, 82 x 140 x 35 cm

● WYRÓŻNIENIE HONOROWE

Karolina Król-Buczko
 UMK Toruń
 University of Nicolaus Copernicus Torun

Portret 1
 rysunek: kredka, szlagmetal
 90 x 120 cm

Portrait 1
 drawing: crayon, schlagmetal
 90 x 120 cm

Natalia Krzywda
 Uniwersytet Rzeszowski
 University of Rzeszow

Meriti – silenzio
 rysunek: ołówek na papierze, 100 x 70 cm
 video, 00:01:45

Meriti – silenzio
 drawing: pencil on paper, 100 x 70cm
 video, 00:01:45

Aneta Lewandowska

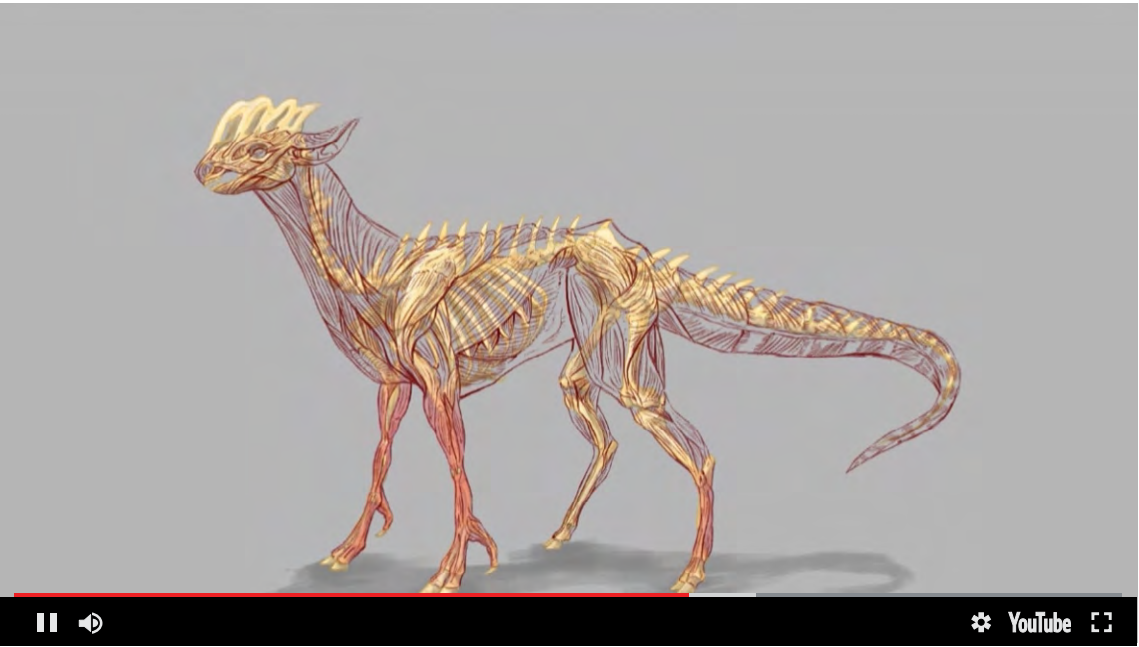
ASP Wrocław
Academy of Fine Arts Wrocław

Obiekt kreskowy

obiekt: akryl na gałęzi

Drawing Object

object: acrylic on a branch

Natalia Lewandowska

UMK Toruń
University of Nicolaus Copernicus Torun

Creaturae

digital painting, animacja 00:12:00

Creaturae

digital painting, animation, 00:12:00

Izabela Lewkowicz

ASP Warszawa
Academy of Fine Arts Warszawa

Portret w Folii

rysunek: ołówek na papierze, 150 x 230 cm

Portraits in Foil

drawing: pencil on paper, 150 x 230 cm

Liwia Litecka

Instytut Sztuk Wizualnych, Uniwersytet Zielonogórski
Institute of Visual Arts, University of Zielona Góra

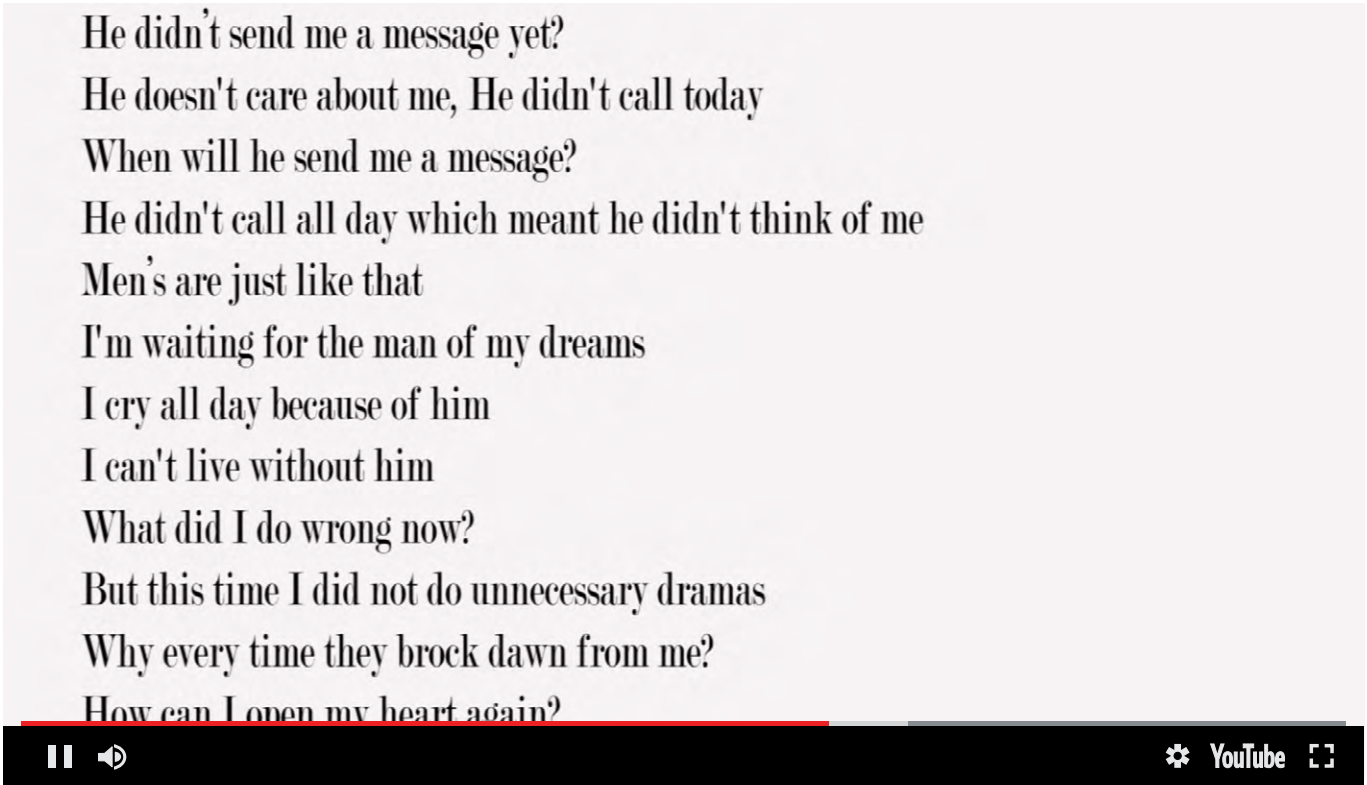
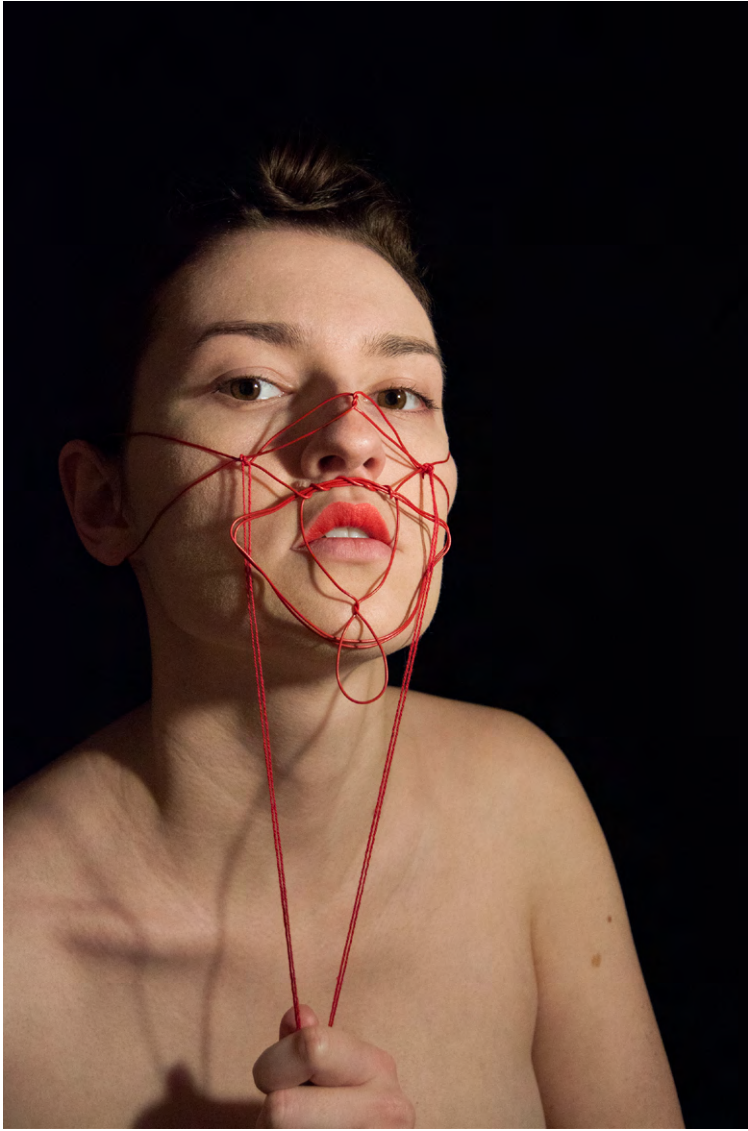
Wolność

obiekty: drut, wys. 45–60 cm, 12 szt.

Freedom

objects: wire, height 45–60 cm, 12 pieces

● WYRÓŻNIENIE HONOROWE

Nikol Loskotova

Uniwersytet Jana Evangelisty Purkyně, Uście nad Łabą, Republika Czeska
Akademia Sztuki w Szczecinie
University of Jan Evangelista in Ústí nad Labem, Czech Republic
Academy of Art Szczecin

Intymność

fotografia obiektów: drut i nici
rysunek cyfrowy

Intimacy

photography of the objects: wires and threads
digital drawing

Ella Maayan

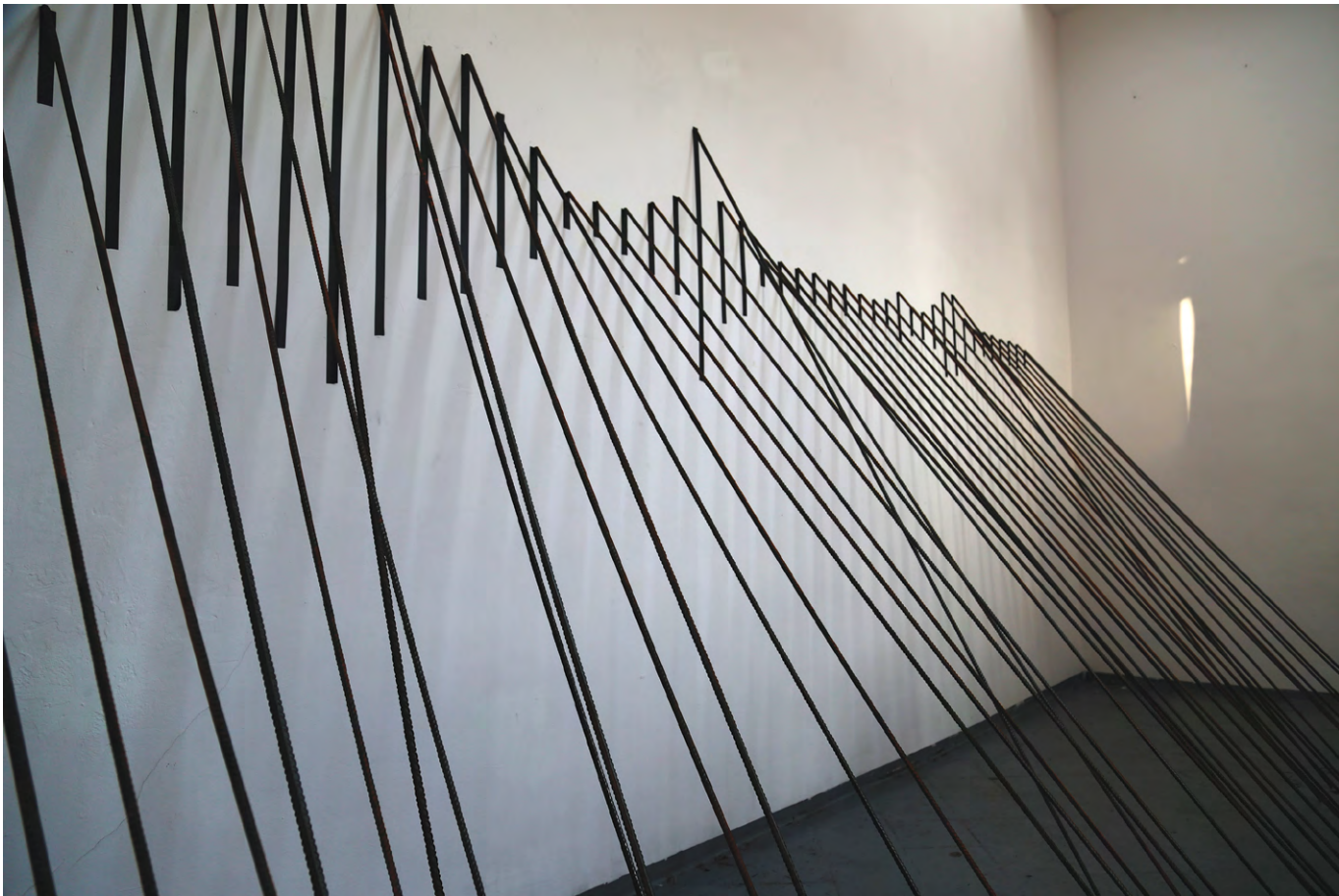
College Nauczycielski Kibuców, Technologii i Sztuki, Tel Awiw, Izrael
Akademia Sztuki w Szczecinie
Kibbutzim College of Education, Technology and the Arts, Tel Aviv, Israel
Academy of Art Szczecin

The Great Book of Women Bullshit

wideo, 00:14:43
książka, 14,8 x 21 cm, 352 str.

The Great Book of Women Bullshit

wideo, 00:14:43
book, 14,8 x 21 cm, 352 p.

Iga Martin

UAP Poznań
University of the Arts Poznań

Rozdźwięk

instalacja, 400 x 175 x 200 cm
video (loop), 00:00:59

Dissonance

installation, 400 x 175 x 200 cm
video (loop), 00:00:59

Eleonora Melnikova

Akademia Sztuki i Designu w Charkowie, Ukraina
Kharkiv State Academy of Design and Arts, Ukraine

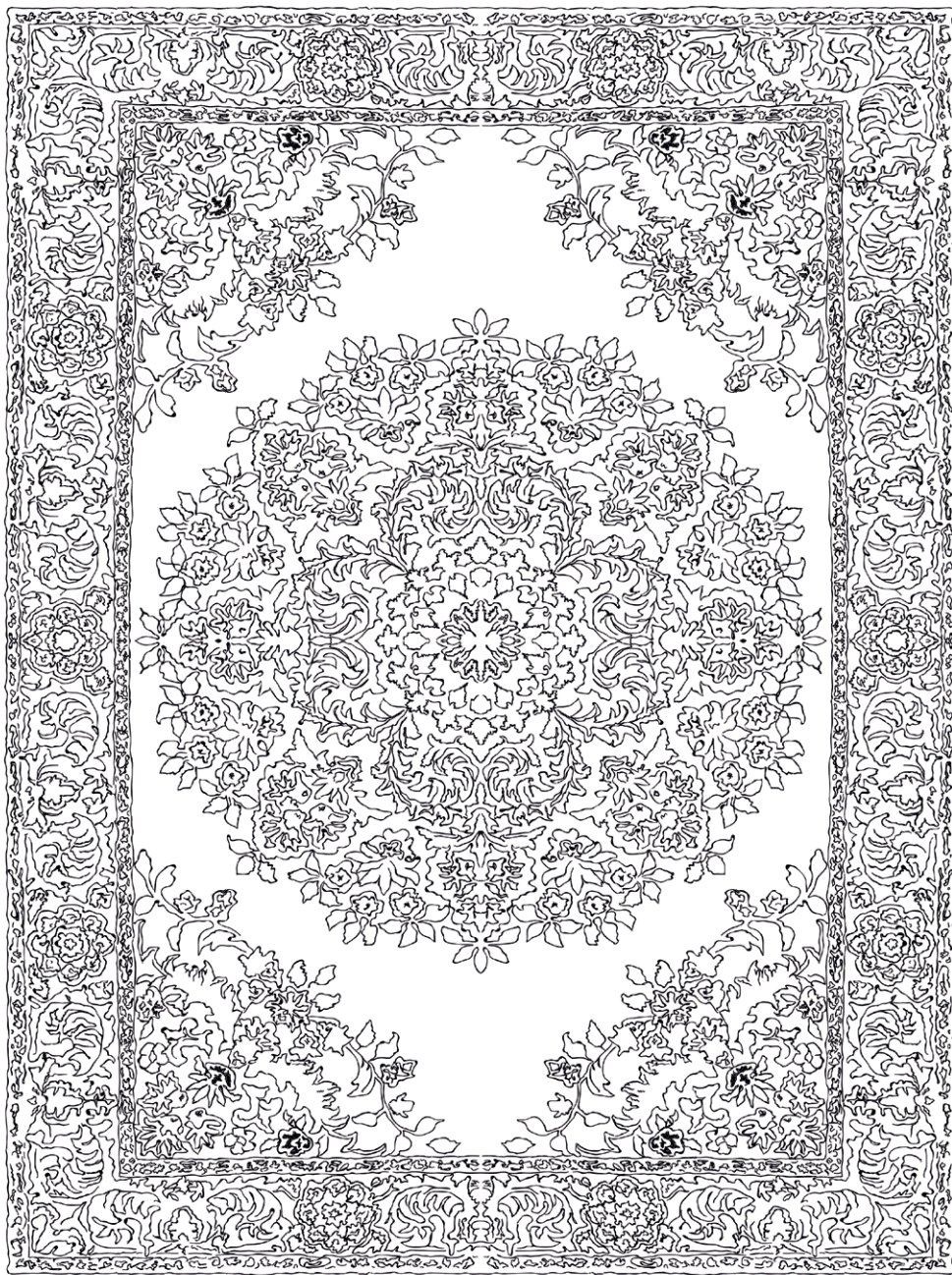
#dependence

akryl, 192 x 108 cm

#dependence

acrylic, 192 x 108 cm

● NAGRODA MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Aleksandra Misiak

Akademia Sztuki w Szczecinie
Academy of Art Szczecin

Miejsce pracy

rysunek cyfrowy, 125 x 165 cm

Workplace

digital drawing, 125 x 165 cm

Magdalena Niemiec

ASP Katowice
Academy of Fine Arts Katowice

Rozpamiętywanie gorzkiej męki

książka artystyczna, marker na papierze, 9 x 13 cm

Remembering the Bitter Passion

artistic book, marker on paper, 9 x 13 cm

Patrycja Nowatkowska
 UMK Toruń
 University of Nicolaus Copernicus Torun

#naturalny
 fotografia, grafika komputerowa

#natural
 photography, digital graphic

Julia Oleszak
 Collegium Da Vinci w Poznaniu
 Collegium Da Vinci w Poznan

Obecna/Nieobecna
 grafika cyfrowa, 100 x 120 cm

Present/Absent
 digital graphic, 100 x 120 cm

Marta Panasiuk

ASP Warszawa
Academy of Fine Arts Warsaw

Poznanie

technika mieszana, 126 x 148,5 cm

To Know

mixed technique, 126 x 148,5 cm

Magdalena Parfieniuk

ASP Wrocław
Academy of Fine Arts Wrocław

Humdrum IV

rysunek: promarker na papierze, markery artystyczne
100 x 70 cm

Humdrum IV

drawing: promarker on paper, art markers
100 x 70 cm

Oliwia Pawusiak

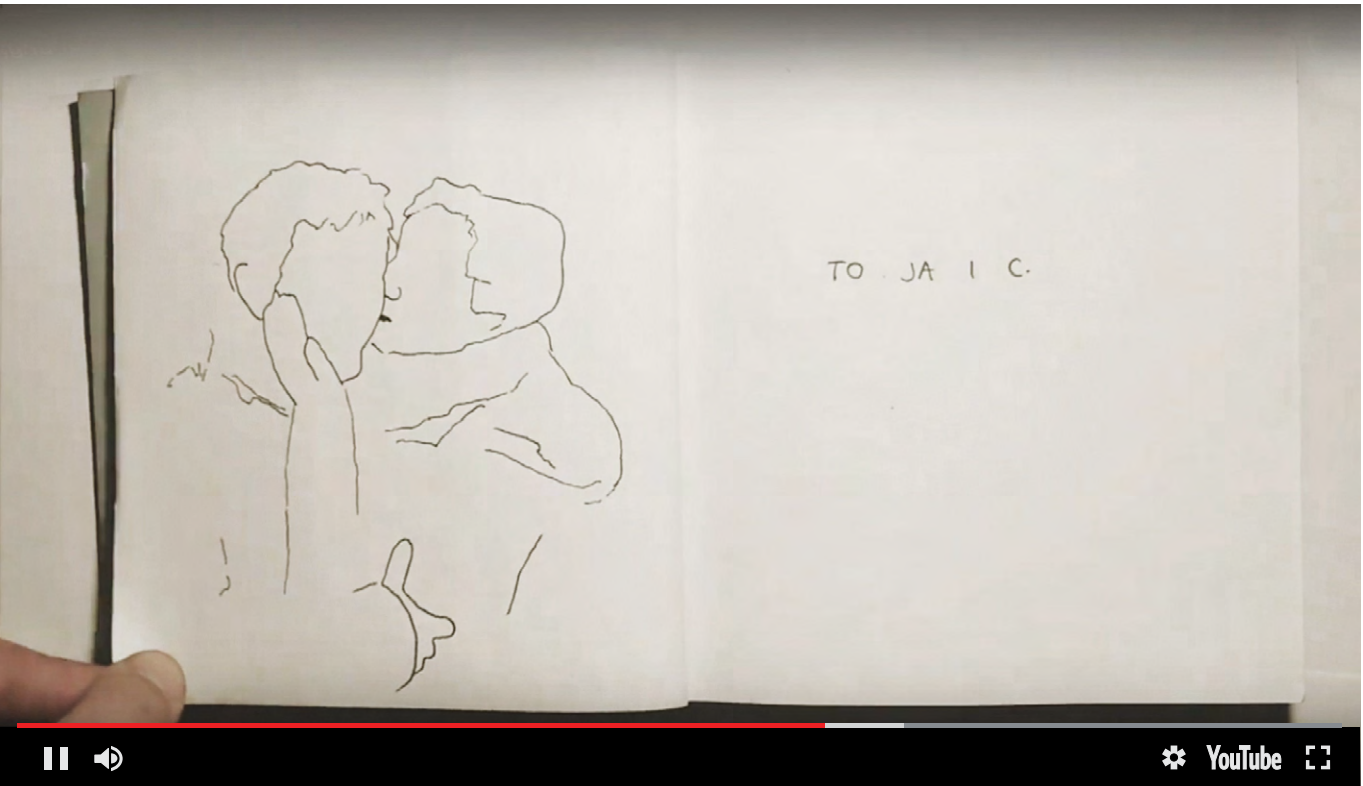
Uniwersytet Rzeszowski
University of Rzeszow

Rysować

animacja, 00:00:50

To Draw

animation, 00:00:50

Zuzanna Pieczyńska

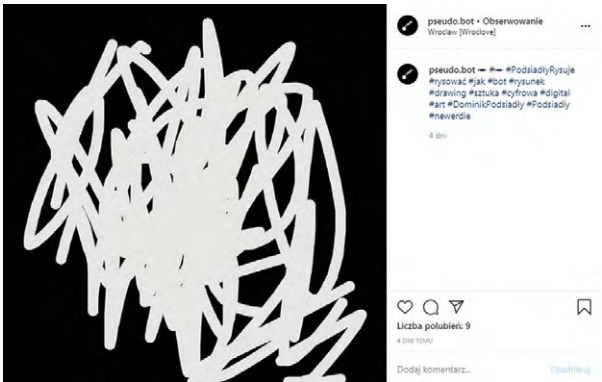
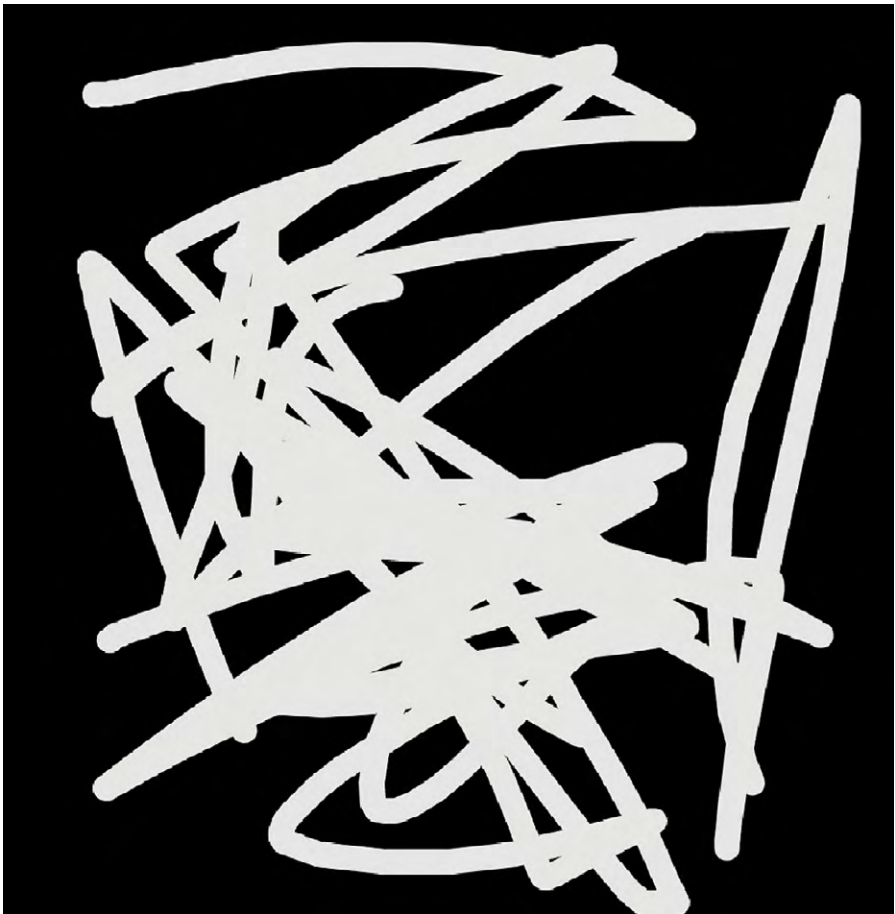
ASP Kraków
Academy of Fine Arts Krakow

Krótką historia

książka artystyczna

Short story

art book

Dominik Podsiadły

ASP Wrocław
Academy of Fine Arts Wrocław

pseudo.bot

profil w serwisie Instagram: www.instagram.com/pseudo.bot

pseudo.bot

Instagram profile: www.instagram.com/pseudo.bot

Weronika Poje

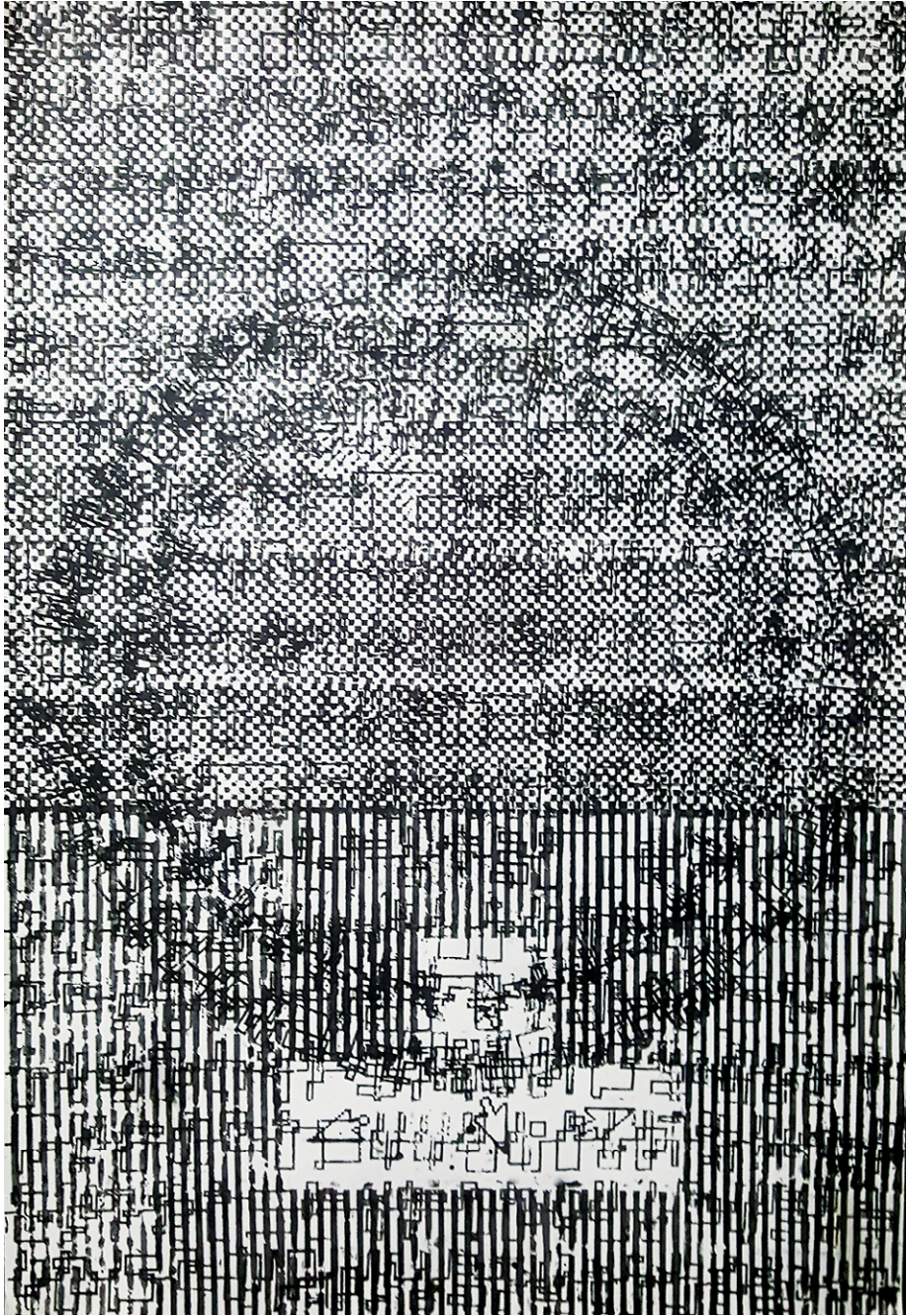
ASP Kraków
Academy of Fine Arts Krakow

Walizki

serigrafia, 100 x 70 cm

Suitcases

serigraphy, 100 x 70 cm

Dmitriy Popov

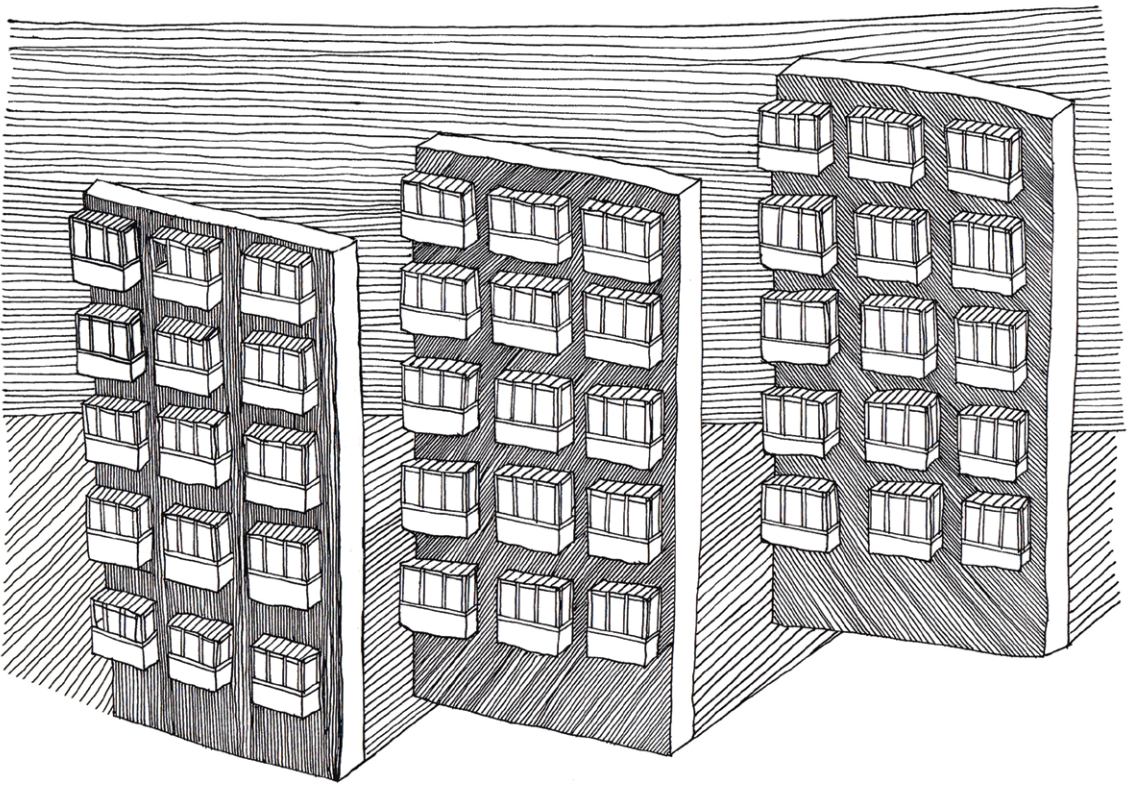
Akademia Sztuki i Designu w Charkowie, Ukraina
Kharkiv State Academy of Design and Arts, Ukraine

Bez tytułu

linoryt, 100 x 70 cm

Untitled

linocut, 100 x 70 cm

Wolha Prankiewicz

Petersburska Akademia Sztuki i Przemysłu, Rosja
Saint Petersburg Stieglitz State Academy of Art and Design, Russia

Miasto śpi

rysunek, 21 x 30 cm

Town Is Sleeping

drawing, 21 x 30 cm

Daria Pyrchala

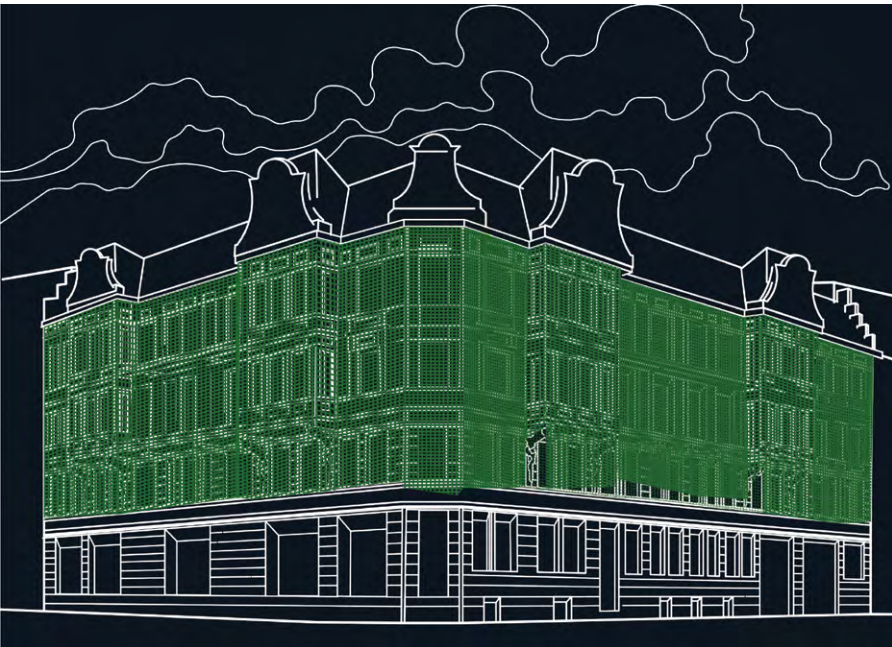
ASP Wrocław
Academy of Fine Arts Wrocław

Znaki

rysunki: tusz na papierze, 29 x 10 x 15 cm
animacje, 00:02:07, 00:01:26, 00:00:39, 00:00:57

Signs

drawings: ink on paper, 29 x 10 x 15 cm
animations, 00:02:07, 00:01:26, 00:00:39, 00:00:57

Magdalena Różalska

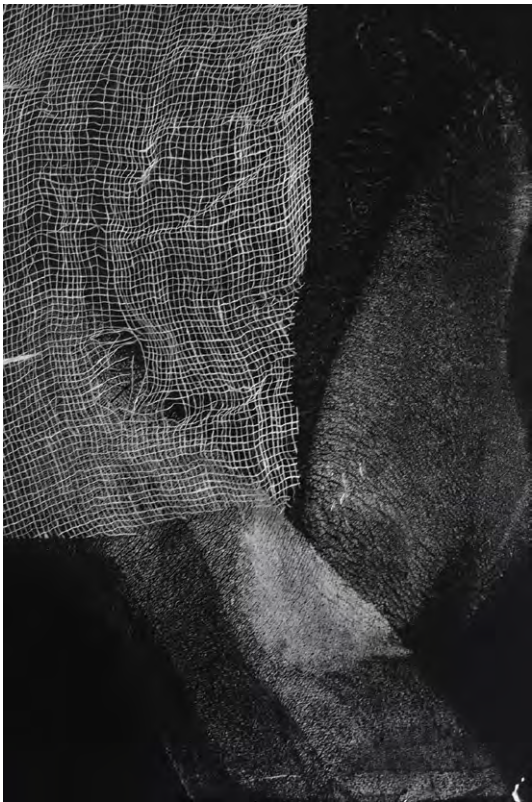
Akademia Sztuki w Szczecinie
Academy of Art Szczecin

#nie ma – zanikanie architektury

druk lentikularny, 35 x 25 cm

#no longer exists – Fading Architecture

lenticular printing, 35 x 25 cm

Julia Rut

Uniwersytet Rzeszowski
University of Rzeszow

Autoportret

monotypia, mała forma graficzna, max. 21 x 14,8 cm

Self-portrait

monotype, small forms, max 21 x 14,8 cm

Hanna Shumska

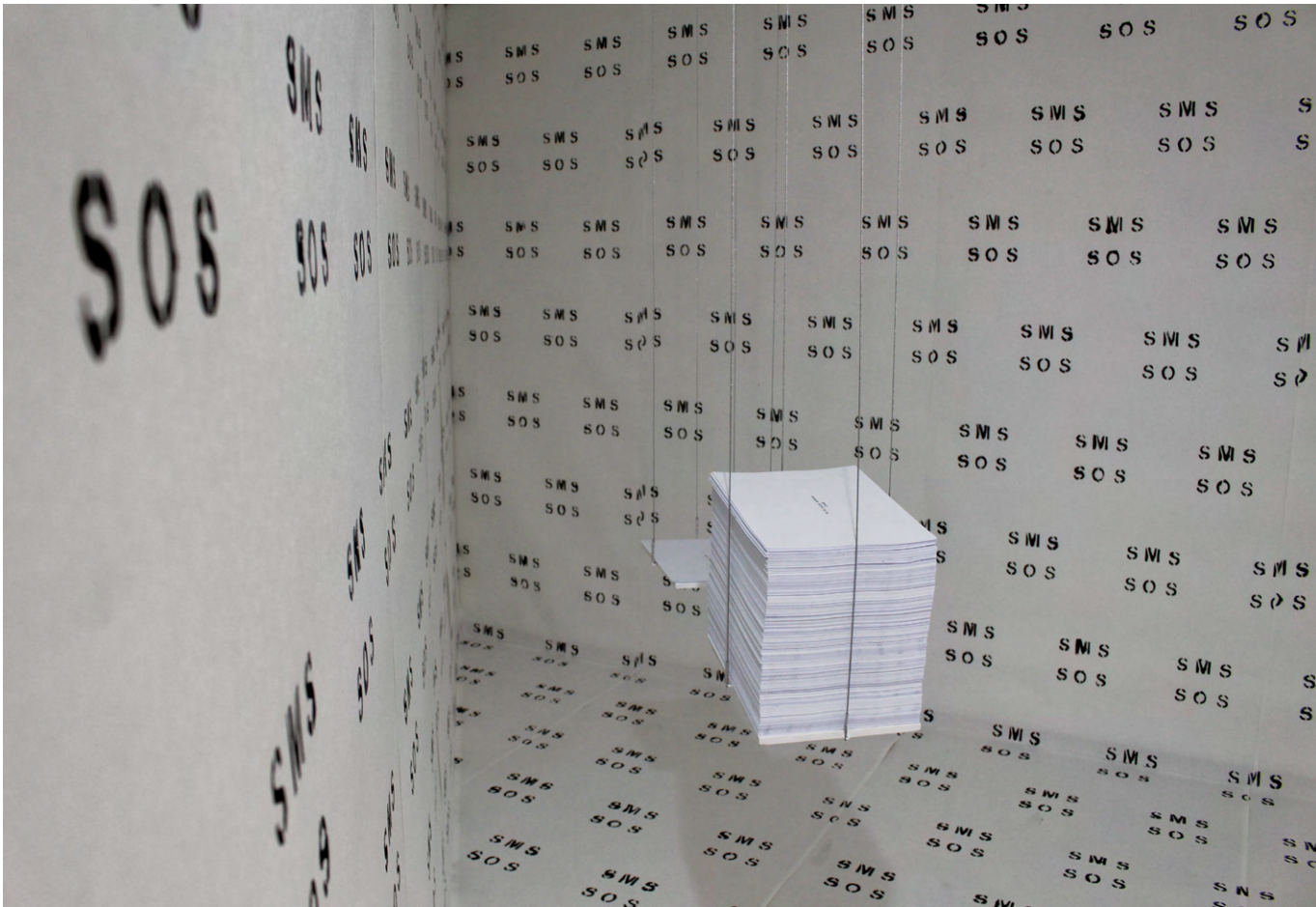
UAP Poznań
University of Nicolaus Copernicus Torun

Terytorium konfliktu

rysunek: węgiel na papierze, 195 x 150 cm
animacja, 00:00:34

Conflict Territory

drawing: charcoal on paper, 195 x 150 cm

Katarzyna Smugarzewska
 Instytut Sztuk Wizualnych, Uniwersytet Zielonogórski
 Institute of Visual Arts, University of Zielona Góra

Zasłyszane
 instalacja połączona z rysunkiem, 150 m²
 dwie podwieszane półki z książką-obiektem

Overheard
 installation combined with a drawing, 150 m²
 two suspended shelves with an object-book

● NAGRODA PANI DZIEKAN WYDZIAŁU SZTUK PIĘKNYCH

● NAGRODA PREZYDENTA MIASTA TORUNIA

Weronika Stuczyńska
 UMK Toruń
 University of Nicolaus Copernicus Torun

Drogowskaz
 projekt instalacji w przestrzeni publicznej

Signpost
 installation design in public space

Dominika Szmurło

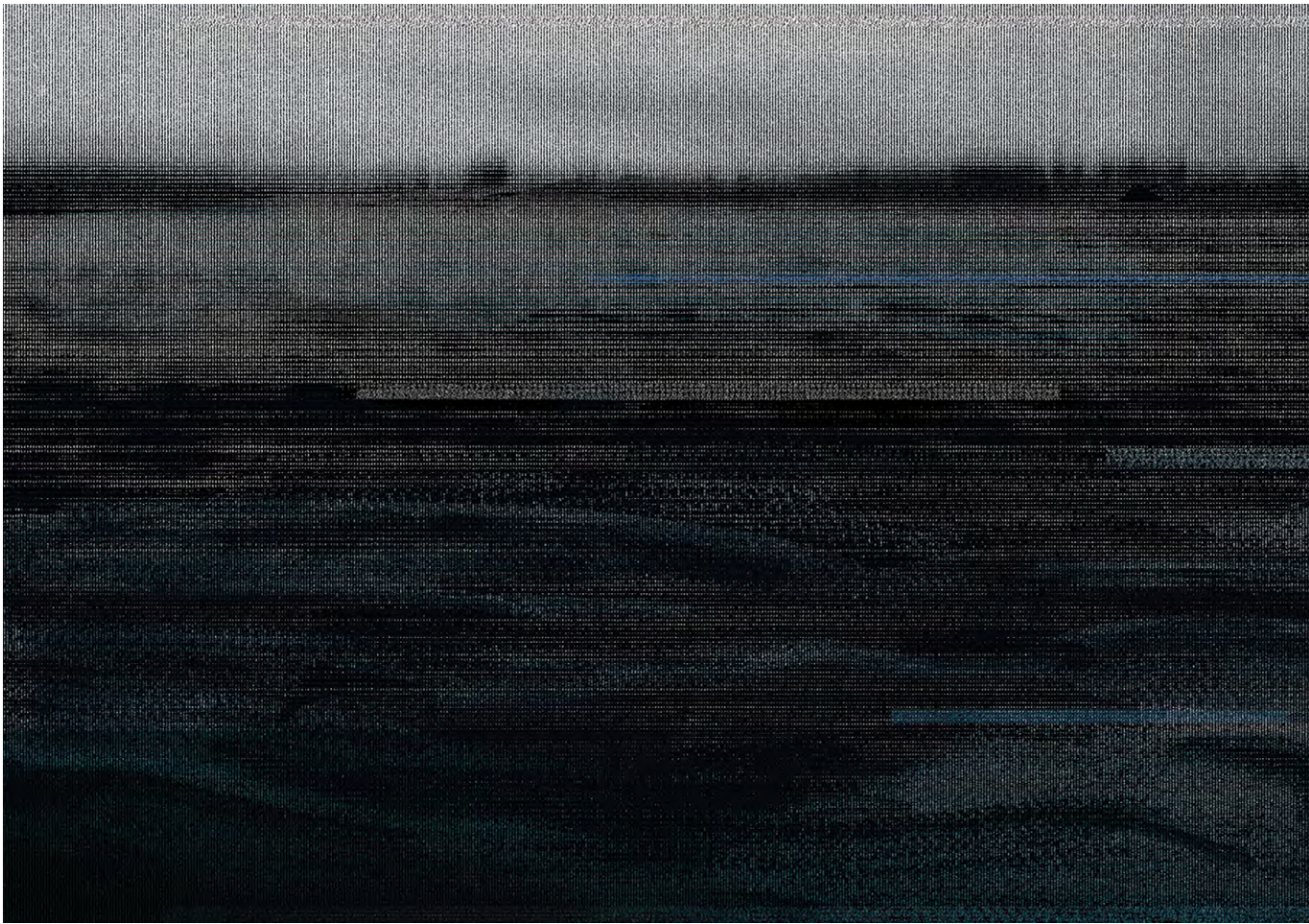
UMK Toruń
University of Nicolaus Copernicus Torun

(bez)powrotnie

rysunek: węgiel na papierze, 3 x 100 x 41 cm

(ir)reversible

drawing: charcoal on paper, 3 x 100 x 41 cm

Karolina Ściechowska

Akademia Sztuki w Szczecinie
Academy of Art Szczecin

Niepamięć

grafika cyfrowa, 50 x 35 cm

Amnesia

digital graphics, 50 x 35 cm

Alina Śmietana

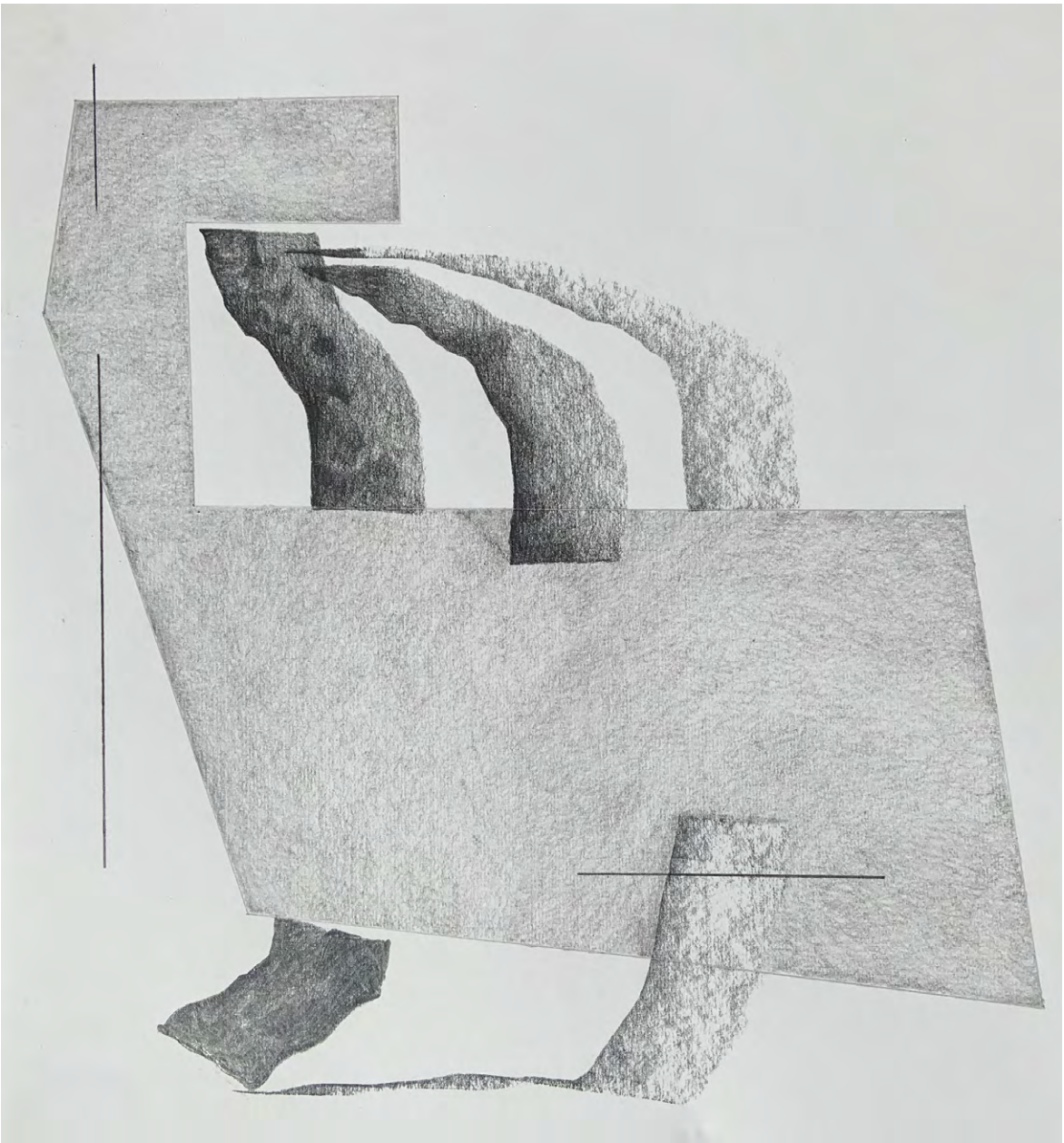
UMK Toruń
University of Nicolaus Copernicus Torun

ta tu

tatuaż, 3,5 x 3 cm

ta tu

tattoo, 3,5 x 3 cm

Bogna Świerkot

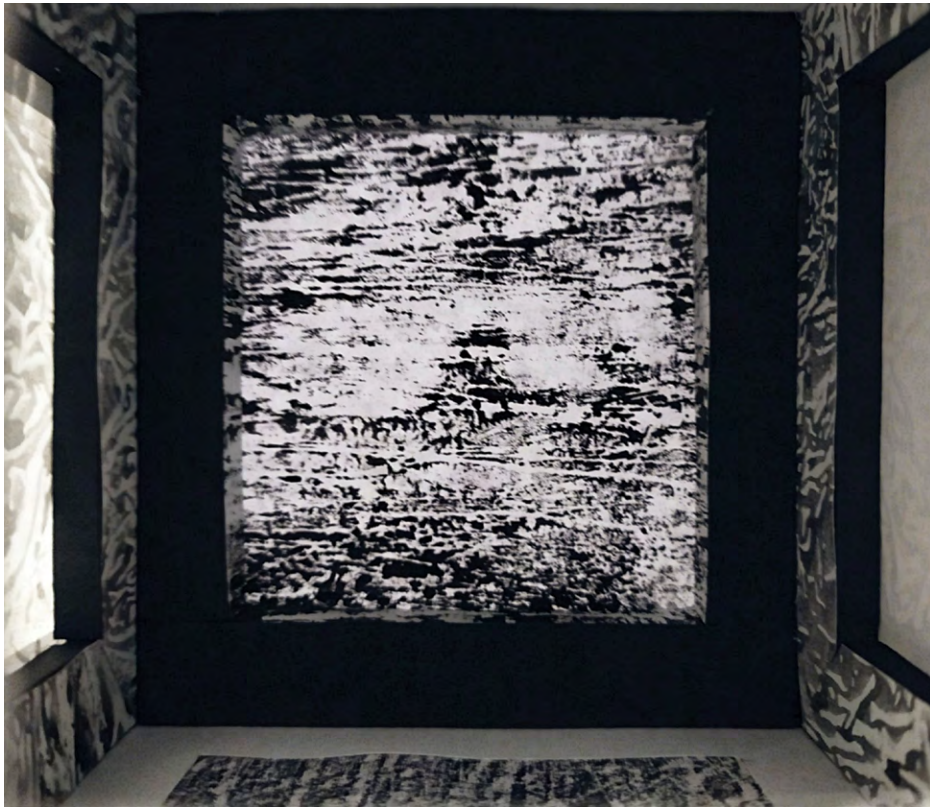
ASP Wrocław
Academy of Fine Arts Wrocław

Linia, płaszczyzna, gest

rysunek: grafit, ołówek na papierze, 32 x 30 cm

Line, Plane, Gesture

drawing: graphite, pencil on paper, 32 x 30 cm

Weronika Świętek

ASP Kraków
Academy of Fine Arts Krakow

Punkty widzenia

rysunek w formie trójwymiarowej

Points of view

three-dimensional drawing

Jakub Trzciński

UAP Poznań
University of Art Poznań

Rower, farba i ja

akryl na papierze, 800 cm x 370 cm
dokumentacja wideo, 00:00:25

Bike, Paint and Me

acrylic on paper, 800 x 370 cm
video documentation 00:00:25

Julia Tymańska

ASP Gdańsk
Academy of Fine Arts Gdansk

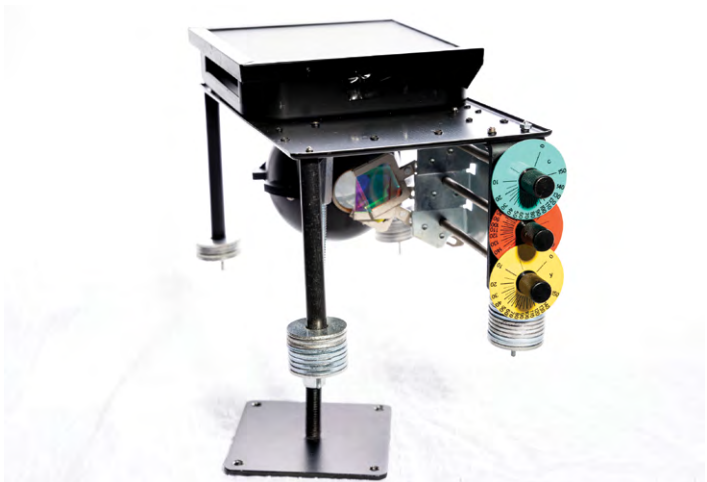
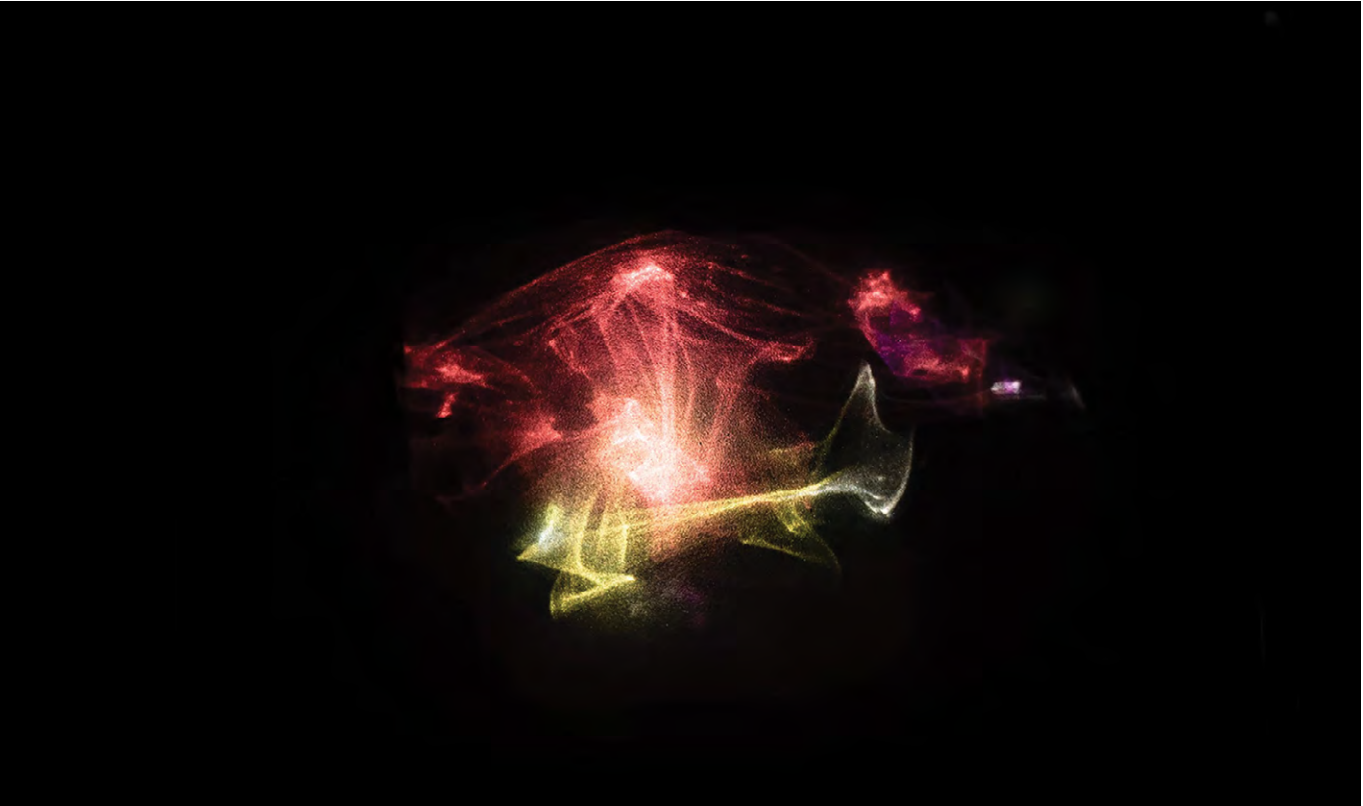
Body Series 3

akryl i sucha pastel na papierze, 220 x 150 cm

Body Series 3

acrylic and dry pastel on paper, 220 x 150 cm

● NAGRODA PANI DZIEKAN WYDZIAŁU SZTUK PIĘKNYCH

Elena Vertikova

ASP Gdańsk
Academy of Fine Art Gdańsk

Analog Projection Machine

interaktywna instalacja świetlna

Analog Projection Machine

interactive light installation

Dominika Wollman

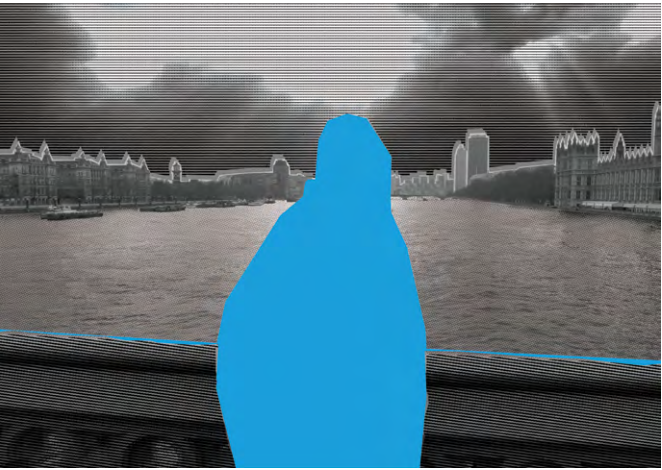
ASP Katowice
Academy of Fine Arts Katowice

Bez tytułu

render 3D

Untitled

render 3D

Krystian Woźniak

Akademia Sztuki w Szczecinie
Academy of Art Szczecin

Zanikanie

serigrafia, druk cyfrowy

Fading

serigraphy, digital printing

Weronika Wrzosek

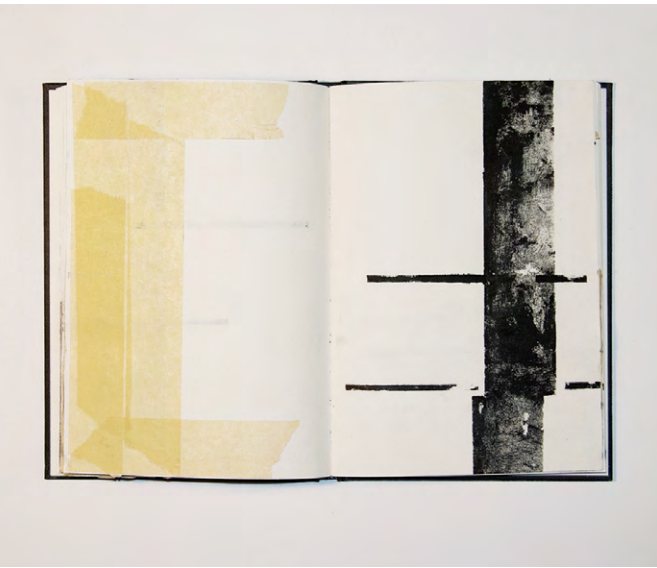
ASP Łódź
Academy of Fine Arts Łódź

#selfie

rysunek na blasze, dokumentacja fotograficzna

#selfie

drawing on a tin, photographic documentation

Marcin Zonenberg

ASP Katowice
Academy of Fine Arts Katowice

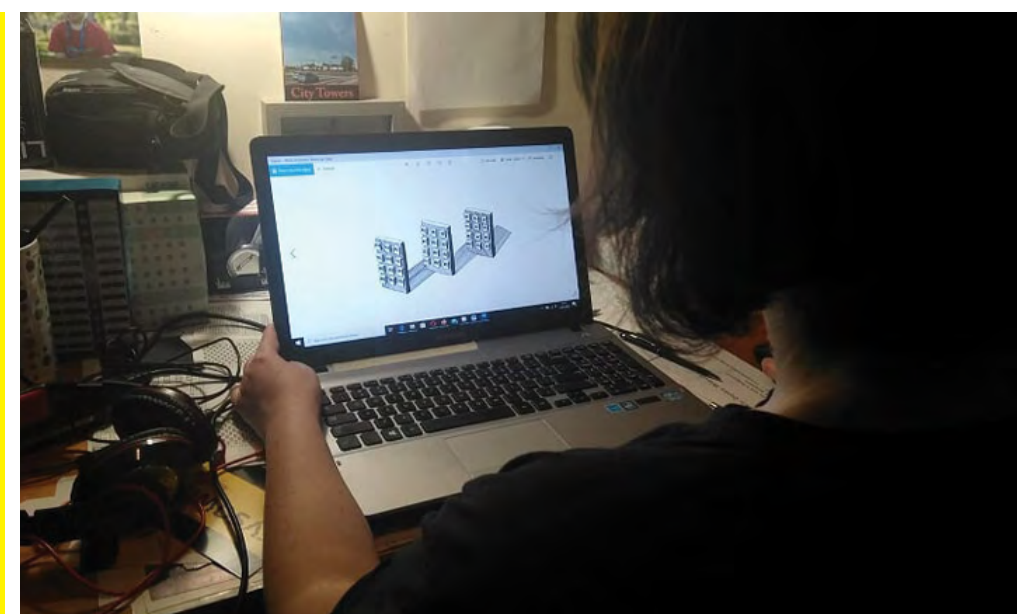
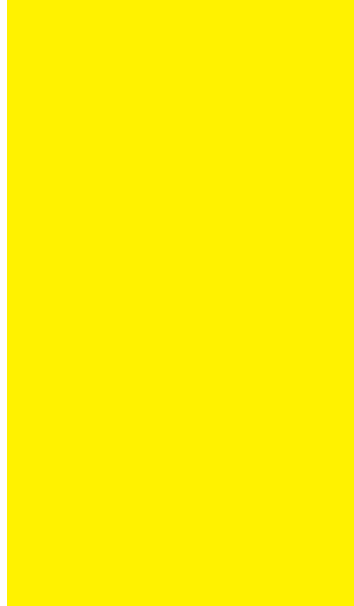
Bez tytułu

grafika cyfrowa oparta na kompozycjach ze szkicownika
3 x 90 x 63,9 cm

Untitled

digital graphics based on sketchbook compositions
3 x 90 x 63,9 cm

● NAGRODA STOWARZYSZENIA MAGAZYN ZBOŻOWY

obrady jury Międzynarodowej Wystawy Rysunku Studenckiego – #RYSOWAĆ/ pokaz on-line
jury of The International Exhibition of Student Drawing – #RYSOWAĆ/ online exhibition

LAURA PAWELA: REALLAURA / pokaz on-line

20.05–21.06.2020 www.wozownia.pl/laura-pawela-reallaura-pokaz-on-line/

Tradycją wystaw *RYSOWAĆ* są wydarzenia towarzyszące: wystawy, spotkania z artystkami/-ami, których prace mogą być inspirujące dla uczestników danej edycji, a także wpisują się w tematykę zaproponowaną w tytule wystawy. Tym razem, podążając tropem *hashtagów*, chcielibyśmy przypomnieć projekt w tym kontekście wyjątkowy, bardzo nowatorski w swoim założeniu...

Artystka wizualna Laura Pawela debiutowała w 2002 roku projektem *Reallaura*, w którym używając możliwości, jakie dawała telefonia komórkowa, dowcipnie komentowała zmiany zachodzące w społeczeństwie informacyjnym. Projekt funkcjonował w latach 2001–2004 jako spam-art i mobile-art. Był jednym z pierwszych projektów artystycznych w Polsce, który opierał się na telefonii komórkowej i Internecie. Kolejne odcinki *Reallaura* wysyłane były albo jako spam do obszernej listy subskrybentów, lub można było je ściągnąć ze specjalnej strony internetowej do swojego telefonu jako tapetę. W 2001 roku, kiedy nie było Facebooka, prezentowanie swojego codziennego życia w formie krótkich, lapidarnych komentarzy, było czymś zaskakująco nowym.

Reallaura był projektem przygotowanym specjalnie na telefony komórkowe starego typu, które były dostępne na początku XXI wieku. Była to specjalna kolekcja grafik złożonych z pikseli, którą każdy mógł mieć na ekranie swojego telefonu, utożsamiając się tym samym z tekstami Reallaury. Jedna grafika kosztowała 2,44 pln (mniej niż jeden dolar).

Laura Pawela przyjęła zaproszenie do tegorocznej edycji wystawy *#RYSOWAĆ*. Projekt *Reallaura* miał być prezentowany w sali „Archiwum” w Galerii Sztuki Wozownia, jednak po zmianie formuły prezentacji wystawy na wirtualną, *Reallaura* wraca do sieci i staje się punktem wyjścia do refleksji nad oszałamiającym tempem rozwoju technologii, przesuwaniem granic prywatności, a dla młodych ludzi lekcją historii... Mamy nadzieję, że w przyszłości spotkamy się z Laurą w realu!

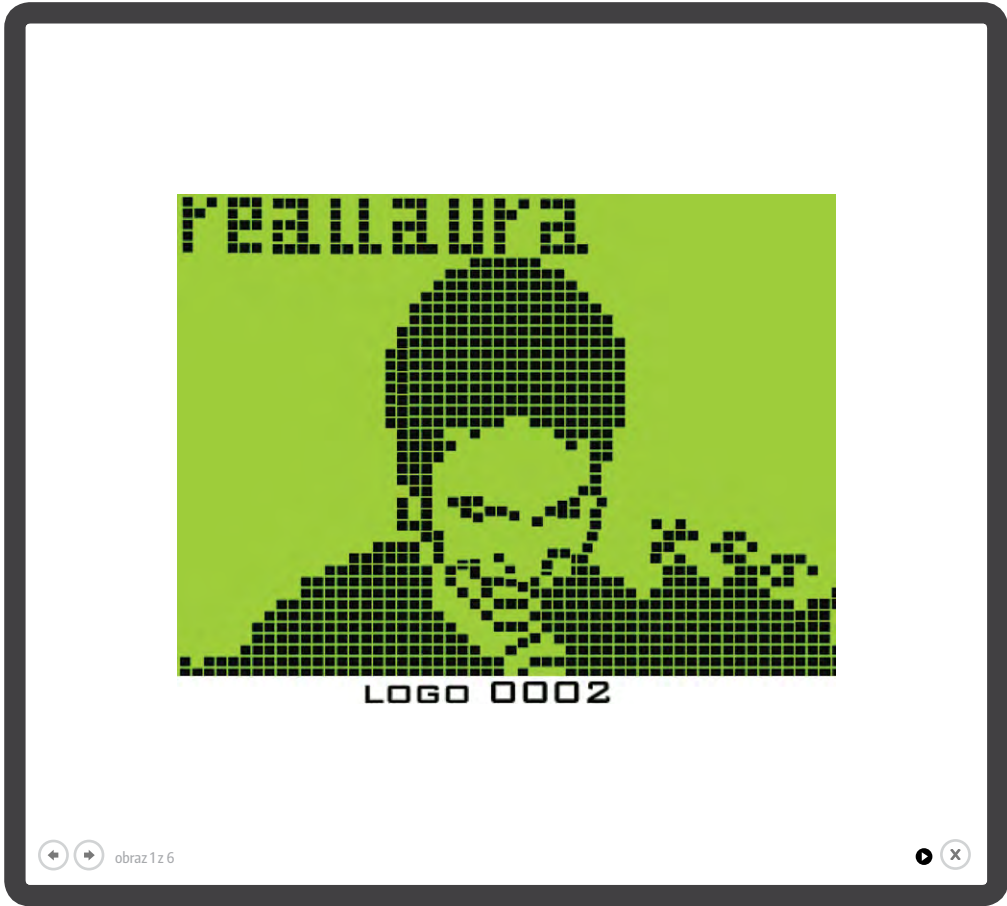
LAURA PAWELA: REALLAURA / on-line show

It is the tradition of the *RYSOWAĆ* exhibitions to organize accompanying events: exhibitions, meetings with artists whose works can be inspiring for the participants of a given edition and fit in with the theme proposed in the exhibition title. This time, in reference to *hashtags*, I would like to recall a unique project in this context...

Polish visual artist Laura Pawela made her debut in 2002 – project *Reallaura*, that using mobile wittily commented on the changes in the information society. *Reallaura* project took place in 2001–2004 as spam-art and mobile-art. It was one of the first polish artistic projects, which was based on mobile telephony and the Internet. The following episodes of the *Reallaura* were sent either as pictures either as spam to an extensive list of subscribers. They could also be downloaded from a special website directly to Your mobile phone as a wallpaper. In the 2001, years before social media and Facebook as we know them today, *Reallaura* presented day to day life of a young artist in the form of short, lucid comments – this was fresh, unexpected and was a surprising use of new technologies and the space they create.

Reallaura was a project made especially for old type mobile phones that were in common use at the beginning of the 21st century. It was a special collection of graphics composed of pixels, which anyone could have on the screen of their phone, thus identifying themselves with the texts of *Reallaura*. One graphics cost was less than one dollar.

Laura Pawela accepted the invitation to this year's edition of the exhibition. The *Reallaura* Project was to be presented in the Wozownia Art Gallery, but after the change of the exhibition's formula *Reallaura* returns *to the net* and may become a starting point to reflect on the staggering pace of technological development, pushing the boundaries of privacy, a history lesson for young people... We hope that in the future we will meet Laura in reality!

LOGO 0024

◀ ▶ obraz 3 z 6

LOGO 0018

◀ ▶ obraz 4 z 6

PL EN

INDYWIDUALNA WYSTAWA TERESY JAKUBOWSKIEJ / pokaz on-line

16.06.2020 www.rysunek.umk.pl/wystawa-teresy-jakubowskiej/

Z ogromną przyjemnością prezentujemy prace wybitnej artystki Teresy Jakubowskiej, której wystawa miała odbyć się jako wydarzenie towarzyszące Międzynarodowej Wystawie Rysunku Studenckiego #RYSOWAĆ 2020 w Galerii Katedry Rysunku „9,39”. Mamy nadzieję, że gdy tylko będzie to możliwe, prace te zawisną na ścianach naszej galerii i będą mogły być bez przeszkód podziwiane. Tymczasem, tak jak cały tegoroczny pokaz, prezentujemy fragmenty twórczości Pani Teresy w formie on-line. Prace pochodzą z prywatnej kolekcji profesor Krystyny Garski-Saran i ze Zbiorów Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy. Jesteśmy przekonani, że twórczość Pani Teresy Jakubowskiej może stanowić wzór dla uczestników wystawy, być inspiracją i podróżą w niezwykle cenny świat cennych obserwacji codzienności i niczym nieskrępowanej wyobraźni. Zapraszamy do oglądania i czytania!

Teresa Jakubowska – urodziła się w Wilnie w 1930 roku, dyplom artysty grafika uzyskała w 1953 roku na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w pracowni prof. Jerzego Hoppena. Uprawia grafikę warsztatową w technice drzeworytu i linorytu. Jest autorką ponad 100 wystaw indywidualnych w Polsce i za granicą. Od 1956 roku bierze udział we wszystkich znaczących wystawach krajowych i międzynarodowych. Wielokrotnie uczestniczyła w wystawach grafiki polskiej na wszystkich kontynentach. Jej prace znajdują się w zbiorach wielu muzeów w kraju i za granicą. Jest laureatką licznych nagród i wyróżnień. Mieszka w Warszawie.

TERESA JAKUBOWSKA'S INDIVIDUAL EXHIBITION/ on-line show

It is with great pleasure that we present the works of the outstanding artist Teresa Jakubowska, whose exhibition was to be held as an accompanying event to the International Student Drawing Exhibition #RYSOWAĆ 2020 in the Drawing Cathedral Gallery, „9,39”. We hope that as soon as it is possible these works will hang on the walls of our gallery and can be admired without any obstacles. Meanwhile, like the whole show this year, we present fragments of Teresa's work online. The works come from Professor Krystyna Garski-Saran's private collection and from the collections of the District Museum in Bydgoszcz. We are convinced that the work of Teresa Jakubowska can serve as a model for the participants of the exhibition, as an inspiration and a journey into the extraordinary world of valuable observations of everyday life and unrestrained imagination. We invite you to watch and read!

Teresa Jakubowska - Born in Vilnius in 1930, the artist's diploma in graphics was awarded in 1953 at the Faculty of Fine Arts of University Nicolaus Copernicus in Torun in the studio of Professor Jerzy Hoppen. She is a Graphic Designer in Woodcut and Linocut Technology. She is the author of over 100 individual exhibitions in Poland and abroad. Since 1956 she has participated in all major national and international exhibitions. She has repeatedly participated in exhibitions of Polish graphics on all continents. Her works are in the collections of many museums in Poland and abroad. She has won numerous awards and distinctions. She lives in Warsaw.

Rozwód, linoryt, 27,8 x 31,7 cm, 1961 (kolekcja prywatna)

Osaczenie, linoryt, 81 x 50,8 cm, 2008 (własność Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy)

Przekupki, drzeworyt, 14,7 x 19,5cm 1956 (kolekcja prywatna)

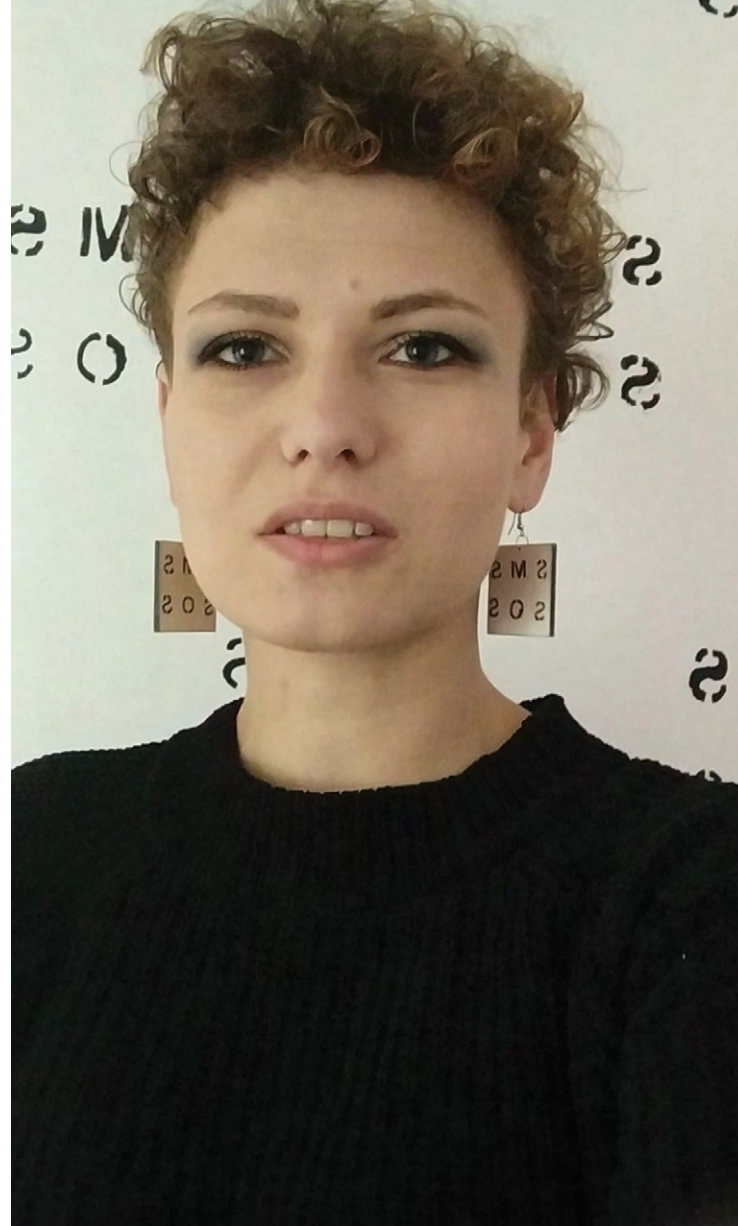
Imieniny w szpitalu, drzeworyt, 15 x 20 cm 1958 (kolekcja prywatna)

Rzeczywistość, linoryt na bibule, 81 x 50,8 cm, 2008 (własność Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy)

Procesja, linoryt 20 x 29cm (kolekcja prywatna)

nagrodzeni Międzynarodowej Wystawy Rysunku Studenckiego – #RYSOWAĆ/ pokaz on-line
 awarded of The International Exhibition of Student Drawing – #RYSOWAĆ/ online exhibition

Organizator: Katedra Rysunku, Wydział Sztuk Pięknych UMK w Toruniu
Współorganizator: Galeria Sztuki Wozownia w Toruniu

Kuratorka: Aleksandra Sojak-Borodo
Koordynacja ze strony Galerii Sztuki Wozownia: Natalia Cieślak

Skład jury: Anna Jackowska (dyrektorka Galerii Sztuki Wozownia) Bogdan Chmielewski,
Krystyna Garstka-Saran, Jędrzej Gołaś, Paulina Gołoś, Elżbieta Jabłońska, Katarzyna
Łyszkowska, Witold Pochylski, Aleksandra Sojak-Borodo, Marek Szary

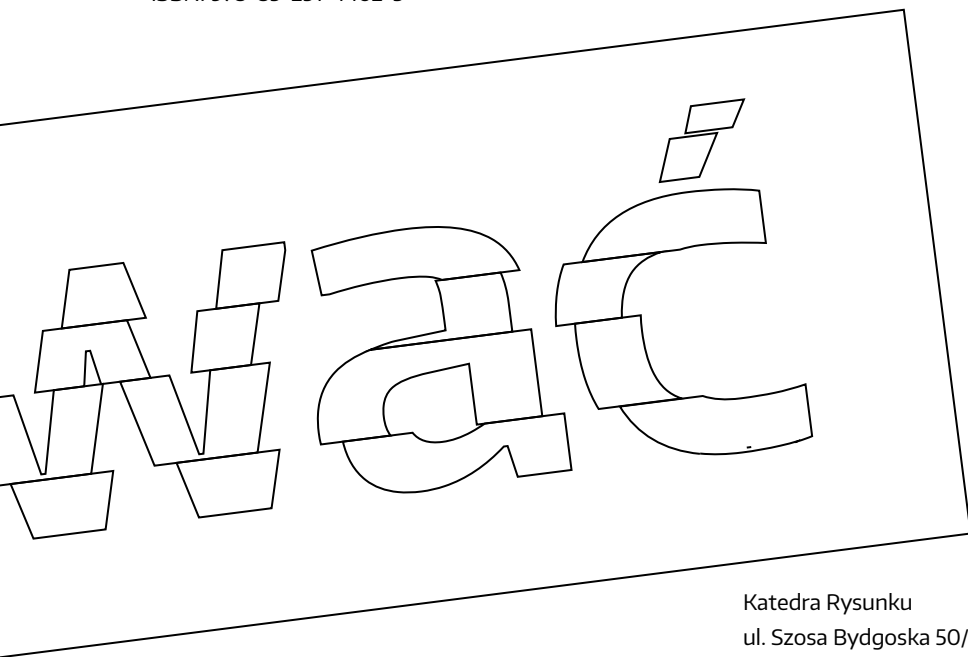
Teksty: Kamil Hoffman, Aleksandra Sojak-Borodo
Tłumaczenie tekstu: Aleksandra Sojak-Borodo
Recenzenci wydawniczy: dr hab. Anna Bochenek, prof. UTP; prof. Kazimierz Raba UAP Poznań

Projekt graficzny i skład: Martyna Rzepecka
Zdjęcia: archiwum uczestników, Natalia Cieślak, Aleksandra Sojak-Borodo, Laura Paweła
Krystyna Garstka-Saran, Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy

© Copyright by Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Toruń 2020

Wydawca: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
ul. Gagarina 5, 87-100 Toruń, www.wydawnictwoumk.pl

ISBN: 978-83-231-4462-5

Katedra Rysunku
ul. Szosa Bydgoska 50/56, 87-100 Toruń
www.rysunek.umk.pl
www.wystawarysunku.wordpress.com

Institucja kultury Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego